

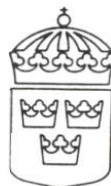
Riksdagens protokoll

1990/91:100

Tisdagen den 23 april

Kl. 14.30–16.41

18.00–19.23

Protokoll
1990/91:100

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollet för den 17 april.

2 § Svar på fråga 1990/91:494 om en nationalpark vid Färnebofjärden

Anf. 1 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Håkan Holmberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att i år se till att området vid Färnebofjärden räddas som kommande nationalpark.

Inledningsvis vill jag erinra om att regeringen i februari i år bildade de nya nationalparkerna Björnlandet och Djurö med stöd av riksdagens bemyndigande. Dessa nationalparker ingår i den plan som statens naturvårdsverk har upprättat med förslag till 20 nya nationalparker. Färnebofjärden finns också med i den s.k. nationalplansplanen.

Beslut om att inrätta en nationalpark fattas alltså efter bemyndigande av riksdagen. Till grund för regeringens proposition till riksdagen om att inrätta en ny nationalpark ligger regelmässigt en framställning från statens naturvårdsverk.

Naturvårdsverket arbetar enligt uppgift med att utarbeta underlag för framställningar till regeringen om nya nationalparker. Statens naturvårdsverk har enligt naturvårdslagens bestämmelser överinseende över naturvården i landet.

Det finns enligt min mening inte anledning att föregripa naturvårdsverkets pågående arbete.

Anf. 2 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret.

Tyvärr tycker jag att Birgitta Dahl talar om annat än de sakförhållanden som föranledde min fråga. Det som föranlett frågan är omständigheten att regeringen i budgetpropositionen kraftigt har dragit ned anslagen för naturreservaten och nationalparker. Det blir inga resultat utan pengar, hur mycket naturvårdsverket än arbetar med bl.a. denna fråga.

Situationen nu är att inlösen var planerad till 1991 med 30 milj.kr. Enligt

de uppgifter jag har fått skulle detta motsvara 560 hektar. Detta kan nu inte genomföras då resurserna plötsligt har krympt. Under de senaste tre åren har 100 milj.kr. stått till förfogande. Nu har man skurit bort 20 milj.kr. Det är klart att det får betydelse när det som i detta fall gällde 30 milj.kr. som skulle användas. Det här är ett av de största och viktigaste nationalparksprojekten som finns i vårt land. Det är också väl känt att det har blivit en kraftig proteststorm. Det står alltså i regeringens makt att göra något åt saken. Görs inte något är risken stor att det inte kommer att ske någon tillräcklig avsättning av mark för nationalparksändamål. Tiden rinner i väg och pengarna rinner bort.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1990/91:522 om slutförvar av kärnavfall på gränsen mellan Vårgårda och Borås

Anf. 3 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Marianne Samuelsson har frågat mig om området på gränsen mellan Vårgårda och Borås kommun nu är definitivt avskrivet som aktuellt för provborrningar, undersökningar eller slutförvar av kärnkraftsavfall.

Enligt kärntekniklagen ligger ansvaret för den forsknings- och utvecklingsverksamhet, som skall ligga till grund för ett slutligt ställningstagande till frågan om utformningen av ett slutförvar för använt kärnbränsle, hos kärnkraftföretagen, genom det gemensamt ägda Svensk Kärnbränslehantiering AB (SKB). Det är alltså SKB som bedriver forskningen.

I samband med sina forsknings- och undersökningsarbeten har SKB på olika sätt under årens lopp kartlagt ca 1 000 områden i landet. Det område Marianne Samuelsson frågar om utgör enligt uppgift från SKB ett av dessa områden, eller närmare bestämt ett av de 20-tal områden som SKB inventerade i samband med undersökningar i anslutning till den s.k. KBS III-metoden. Syftet med arbetet var att kartlägga olika typer av berggrund på olika ställen i landet.

Geologiska typområdesundersökningar av olika omfattning har genomförts på 14 s.k. typområden i Sverige; från Taavinunnanen och Kamlunge i norr till Klipperås och Sternö i söder. På några av områdena har provborrningar skett. Ytterligare undersökningar av detta slag är enligt uppgift från SKB inte aktuella.

Efter sekelskiftet kommer SKB att ansöka om regeringens tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) för att uppföra ett slutförvar för använt kärnbränsle. Ansökan kommer att föregås av platsvalsundersökningar. I samband med dessa kommer geologiska undersökningar att genomföras som medför provborrningar. Jag räknar med att undersökningarna på några av platserna blir av sådan omfattning att ett tillstånd av regeringen enligt lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (naturresurslagen) kommer att krävas.

Några platsvalsundersökningar har enligt SKB ännu inte påbörjats. Men enligt vad jag erfarit så är det område som Marianne Samuelsson tar upp i

sin fråga inte mer aktuell som plats för ett kommande slutförvar än någon annan plats i Sverige.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis framhålla att regeringen mycket tydligt angivit att det skall finnas en god offentlig insyn i den urvalsprocess som leder fram till valet av platser lämpliga för slutförvar.

Anf. 4 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Jag får tacka för svaret.

Jag kan dock inte påstå att svaret gjorde mig vare sig gladare eller tryggare i min frågeställning. Området har av naturvårdsverket klassats som riksintresse. Det talas då om det som i området är intressant ur naturvårdssynpunkt. Det finns myrmarker, området har ett intressant fågelliv och växtligheten är unik. Ministern tar inte upp något av detta i sitt svar. Det kan bero på att min fråga inte var tillräckligt klar eller att ministern inte är tillräckligt klar över att detta område är av dubbelt riksintresse.

Området är till sin storlek mycket stort. Det sammanfaller i sin storlek med det område där provborrningar gjordes när man diskuterade med olika myndigheter om området var behövt för användning vid slutförvar.

Ortens befolkning är naturligtvis mycket fundersamma över varför området har klassats som riksintresse med byggregrektioner. Varför talas det inte klart och tydligt om en bevarandeplan i kommunens handlingar? Det borde finnas med om det är naturintresset som är så viktigt att bevara.

Det hade varit skönt att få höra att naturintressena är så viktiga som riksangelägenhet att det inte blir aktuellt med slutförvaring i området.

Anf. 5 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag skulle vilja tillfoga ytterligare två kommentarer till mitt svar.

För det första är jag tvungen av formella skäl, för att regeringen och jag själv, om jag eventuellt skulle komma i den situationen, skall kunna uppträda med auktoritet i själva frågan om att välja plats, att undvika att uttala mig om någon enda plats – just för att kunna företräda skyddsintressena i en sådan situation.

För det andra har jag mycket noggrant tagit reda på att skälet att området är avsatt som riksintresse *uteslutande* är av naturvårdsskäl. Där finns inte något dolt eller öppet skäl att området skulle avsättas för att eventuellt stå till förfogande som ett område för framtida förvar. Skälet är uteslutande naturvårdsintressen. Det innebär naturligtvis ett ytterligare skydd för området. Det vore naturligt att kommunen och länsstyrelsen gick vidare i planeringen på den grunden.

Anf. 6 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Jag tycker också att det vore naturligt att gå vidare för att verkligen skydda området ur naturvårdssynpunkt.

Intresset att ha områden som är tillräckligt stora och viktiga för slutförvar och skyddsintresset ur naturvårdssynpunkt kommer naturligtvis att stå i konflikt med varandra. Vilket intresse är det viktigaste och övergripande i de beslut som skall fattas?

Anf. 7 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag upprepar det jag har sagt tidigare. Det enda skälet till att området är avsatt som riksintresse är naturvårdsintresset.

Anf. 8 MARIANNE SAMUELSSON (mp)

Herr talman! Jag är inte så klar över om det är det enda skälet. Tidsaspekten talar ett annat språk. För tio år sedan var det aktuellt med undersökningar och provborrningar. Samtidigt gjordes undersökningar som visade att det fanns naturvårdsintressen. Sedan undantogs ett stort område som naturvårdsintresse. Jag antar att det finns intressen som är "både och" för området. Jag är inte övertygad om att det enbart gäller naturvårdsintressena, även om det skulle stå så på papper.

Anf. 9 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag känner mig främmande för den typen av konspiratoriska spekulationer som Marianne Samuelsson ger uttryck för. Jag tar helt avstånd från ett sådant sätt att tänka. Jag litar på att de ansvariga myndigheter som till mig och mina medarbetare har uppgivit att skälet enbart är naturvårdsintressen faktiskt talar sanning. Det finns ingen möjlighet att åberopa något annat skäl om det inte finns angivet i grunden till att området har undantagits.

Anf. 10 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Kan jag lita på att naturvårdsintressena kommer att bli övergripande vid val av plats?

Anf. 11 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Vid val av plats handlar det inte bara om detta område. Då kommer även en rad andra skyddsintressen osv. att stå i förgrunden. Det kommer att bli ytterligare intressen som är till för att skydda medborgarna och naturen som kommer att stå i centrum för de diskussioner som då skall föras.

Anf. 12 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Det innebär att ingen minister kan lova något klart. Båda intressena kan naturligtvis finnas för samma område. De kan ju sammanfalla med varandra.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1990/91:529 om miljö kvalitetsnormen

Anf. 13 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Åsa Domeij har frågat mig om regeringen anser att miljö kvalitetsnormer skall införas i miljölagstiftningen när det gäller luftkvalitet i städerna och i så fall om kommunerna skall få de befogenheter som behövs för att klara kraven.

Regeringen har i miljöpropositionen – En god livsmiljö – angett nationella kvalitetsmål. Vid år 2000 skall halterna av koloxid, kväveoxid, svaveldioxid, sot och partiklar i alla tätorter underskrida de riktvärden som utarbetats av naturvårdsverket. Som riktlinje för minskningen av cancerframkallande ämnen skall gälla att utsläppen i ett första skede skall halveras till år 2005.

De nationella målen nås genom att varje sektor och samhällsnivå bidrar med sin del. Kommunerna ges ett allt större ansvar för den lokala miljön. Tätorter skall planeras utifrån tydligt uppsatta miljökrav. Med stöd av plan- och bygglagen kan kommunerna i en detaljplan bl.a. fastställa normer för utsläpp till luft. Plan- och bygglagen jämte naturresurslagen är kommunernas främsta instrument för att uppnå en god livsmiljö i tätorterna.

Till ytterligare skydd för miljön har regeringen i miljöpropositionen föreslagit att miljökonsekvensbeskrivningar skall införas i planerings- och beslutsprocessen och att metoderna för regionala miljöanalyser skall utvecklas.

Frågan om införande av kvalitetsnormer i miljölagstiftningen har behandlats i ett principbetänkande av miljöskyddskommittén. Enligt kommitténs uppfattning finns det behov av att i ökad utsträckning använda sig av miljökvalitetsnormer. Ett ytterligare skäl är den pågående anpassningen till det europeiska samarbetet. EG arbetar i stor utsträckning med direktiv om gränsvärden för olika ämnen och även andra former av kvalitetsnormer.

Ett konsekvent användande av kvalitetsnormer kan dock kräva vissa förändringar av det individuella provningssystem som finns i miljöskyddslagen. Dessutom är kunskapen om vissa föroreningar fortfarande alltför bristfällig för att exakta kvalitetsnormer för dessa skall kunna fastställas.

Miljöskyddskommittén fortsätter sitt arbete och kommer på regeringens uppdrag att presentera förslag till hur miljökvalitetsnormer konkret skall kunna utformas.

Anf. 14 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag blev ändå inte så mycket klokare på var regeringen står. Det står ungefär samma saker i miljöpropositionen som i svaret. Jag skulle vilja ha ett klarläggande av miljöpropositionen. Det finns i propositionen en öppning mot miljökvalitetsnormer, vilket jag tycker är positivt. Miljökvalitetsnormer innebär bindande gränsvärden. Statsministern lovade i partiledardebatten i höstas att miljökvalitetsnormer skall införas.

Men när jag läser propositionen och detta svar står det i stället om riktvärden. Riktvärden är inte bindande gränsvärden. Miljöministern använder ordet "skall" i anslutning till riktvärden. Varför då inte använda miljökvalitetsnormer om ministern verkligen menar "skall"? Om ministern menar "skall" måste kommunerna ha ett ansvar för att förslaget genomförs och att de får tillräckliga befogenheter för det.

Den som bor i en storstad skall kunna säga att han faktiskt har rätt till luft av bra kvalitet och kunna ställa krav på kommunen.

Jag tycker faktiskt att det fattas en hel del i den lagstiftning som finns i dag. Miljöministern hänvisar till plan- och bygglagen. Visserligen kan jag hålla med om att den enda möjligheten till miljökvalitetsnormer i dagens miljölagstiftning finns i detaljplanerna. Men i den paragraf som jag antar att

ministern syftar på står det endast att den *får* tillämpas vid särskilda skäl. Om miljöministern menar *skall* måste den paragrafen ändras.

Anf. 15 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag blev litet förvånad när jag fick Åsa Domeijs fråga. Åsa Domeij är ju mycket kunnig och sitter dessutom med i miljöskyddskommittén. Hon har också kommunal erfarenhet.

Det råder inget tvivel om regeringens inställning att vi skall arbeta i ökad utsträckning med både miljö kvalitetsnormer och generella krav. Det finns en del sakliga problem som behöver redas ut, inkl. det jag pekar på i mitt svar, dvs. att de kan kollidera med de regler och system för individuell prövning av anläggningar som finns i den nu gällande lagstiftningen. Det är en av kommitténs uppgifter att se till att vi kan få system som fungerar även tillsammans.

Jag pekar också på i mitt svar att det fortfarande råder oklarhet bland forskarna på vissa punkter om var den kritiska belastningsgränsen för hälsa och miljö går i vissa avseenden. Det tror jag Åsa Domeij håller med om. Dessutom kan det finnas behov av att olika kommuner och olika tätorter sätter normer olika beroende på lokala, geografiska och andra förhållanden.

Hur ett sådant system skall bringas att fungera bra i praktiken behöver vi klara ut litet närmare. På vägen dit finns både de riktlinjer som naturvårdsverket har utformat och utvidgade möjligheter för kommunerna att gå in, bl.a. genom att bestämma att endast vissa fordon av en viss typ får finnas inne i stadskärnan. En möjlighet är att använda sig av det system för miljöklasser som regeringen har föreslagit för att bestämma vilka fordon som får finnas i städer. Det går också att använda sig av inversionslagen och plan- och bygglagen.

Anf. 16 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag måste komma tillbaka till frågan om riktvärden. Jag håller med miljöministern om den öppning som finns nu när det gäller att införa miljö kvalitetsnormer och också att vi i miljöskyddskommittén givetvis skall arbeta vidare. Det kommer även att vara en hearing i morgon om miljö kvalitetsnormer.

Men i propositionen handlar det om framtiden och framtida mål. Trots öppningen mot miljö kvalitetsnormer talas det fortfarande bara om riktvärden och riktlinjer. De är rekommendationer och är inte bindande. Riktvärden innebär inte att människor som bor i kommunerna kan ställa dessa krav på kommunerna så att tillräckliga åtgärder genomförs. De möjligheter som finns i plan- och bygglagen när det gäller detaljplaner är otillräckliga. Den paragrafen används i få fall eftersom begreppet särskilda skäl tolkas mycket hårt. Jag undrar därför om det bara var ett förbiseende i propositionen att det nu bara står riktvärden men att det egentligen kanske skulle ha stått miljö kvalitetsnormer också?

Anf. 17 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Med all respekt för Åsa Domeij tycker jag att hon ibland blir nästan byråkratisk. Det här är ju ett dynamiskt utvecklingskede. Jag räknar

med, vilket är regeringens avsikt, att vi steg för steg skall komma längre under de närmaste två åren genom ett aktivt agerande från utredningen, centrala myndigheter och kommunerna. Och våra kunskaper och vår möjlighet att förverkliga de övergripande mål som ställs upp blir steg för steg allt bättre.

Häromdagen gav regeringen naturvårdsverket i uppdrag att fastställa generella föreskrifter för vissa verksamheter med omedelbar verkan för att man på det sättet skall få hjälpmedel för att på en gång effektivisera och förenkla arbetet, så att t.ex. kommunerna kan koncentrera sig på mer komplicerade eller övergripande frågor. Vi kommer att få se mer och mer av sådant under de närmaste åren.

Anf. 18 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Kan jag då tolka miljöministern på det sättet att riktvärden bara är ett första steg och att syftet är att man nu – när man skall jobba vidare med lagstiftningen och vet hur man skall ändra på reglerna för individuell prövning och kombinera dem med generella föreskrifter för hur bestämmelserna om genomförandeplaner och annat skall utformas – mer skall övergå till miljökvalitetsnormer och att människor då skall kunna kräva rättigheten att andas bra luft i storstäderna?

Argumentet om bristande kunskap tycker jag inte riktigt håller. Jag tror nämligen att vi under många decennier framåt kommer att ha bristande kunskaper om hur mycket miljön och människorna tål, och vi kommer att få ändra dessa miljökvalitetsnormer ganska många gånger, eftersom vi helt enkelt inte vet. Men det är ändå bättre att ha någon gräns än att inte ha någon alls. Ur kunskapssynpunkt är det egentligen inte lättare att fastställa riktvärden och rekommendationer. Dessa får man ju också ändra med tiden, allteftersom kunskaperna utvecklas.

Anf. 19 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Vi skall ha mer och mer av generella föreskrifter och kvalitetsnormer utformade på ett sådant sätt att de är anpassade till den verksamhet och den ort som berörs så att man kommer ned till kritiska belastningsnivåer. Men vi kommer att behöva ha kvar individuell prövning av vissa stora anläggningar. Jag tror inte att Åsa Domeij skulle vilja se Trelleborgs gummi-fabrik eller Volvos lastvagnsfabrik bedömda efter generella föreskrifter, utan i dessa sammanhang vill Åsa Domeij nog ha kvar den individuella prövningen.

Anf. 20 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag har aldrig varit ute efter att driva linjen att den individuella prövningen skall avskaffas. Det som jag talar om i detta sammanhang är kvaliteten på luften i storstäderna, och där har trafiken en mycket stor betydelse. Det som jag talar om är att människor som bor i storstäderna borde ha rätt till luft av bra kvalitet. Kanske skall minimikrav fastställas på en nationell nivå och att kommunerna sedan skall ha möjligheter att gå längre och också få tillräckliga befogenheter att genomföra detta. I detta sammanhang finns det faktiskt en skillnad mellan riktvärden och miljökvali-

tetsnormer. Miljökvalitetsnormerna är bindande gränsvärden. Kommunerna måste alltså jobba för att komma ned till dessa värden. Riktvärden däremot handlar mer om rekommendationer.

Anf. 21 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Regeringen har både i miljöpropositionen och i andra sammanhang uttalat att utsläppen i tätorterna och från trafiken allmänt till år 2000 skall ned till nivåer som är ofarliga för hälsan. Det är svar nog på Åsa Domeijs fråga. Vi kommer naturligtvis att under de närmaste månaderna och åren behöva utforma de regler och krav som behövs för att nå dessa mål.

Anf. 22 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Även om regeringen uttalar en vilja att luftkvaliteten skall bli bättre är det ändå en fråga om hur man konstruerar detta och hur man verkligen kan ställa krav i praktiken. Det räcker ju inte med att regeringen bara tycker att det skall bli bättre, utan vi måste ändra på lagstiftningen, så att vi får instrument att klara av detta på något sätt. Då behövs det faktiskt bindande gränsvärden som miljökvalitetsnormer. Då räcker det inte med riktvärden och rekommendationer. Så länge det är bara rekommendationer är det mycket lätt att miljön och hälsan krockar med en mängd andra intressen som kanske anses viktigare, och det blir svårt för människor att verkligen ställa krav på bra luftkvalitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1990/91:530 om kommunala nämnder för miljöfrågor

Anf. 23 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Åsa Domeij har frågat mig om regeringen anser att samma nämnd som har huvudansvaret för miljö och hälsa skall kunna ha ansvar för exploatering av mark, energiförsörjning, avfallshantering eller annan miljöfarlig verksamhet.

I regeringens proposition om ny kommunallag ingår en bestämmelse som förhindrar att sinsemellan svårförenliga funktioner läggs inom samma kommunala nämnd. Den nämnd som utövar tillsyn över miljöfarlig verksamhet kan alltså inte ha ansvar för reningsverk, sopförbränningsanläggningar eller andra verksamheter som kräver tillsyn.

Regeringen har i propositionen om ny kommunallag dessutom starkt betonat att en ökad organisatorisk frihet för kommunerna inte innebär att nationella mål eller statliga regler som avser att garantera allmänna intressen av rikspolitisk natur får överges. De tillsynsuppgifter på miljöområdet som kommunerna har, måste – oavsett hur kommunen väljer att organisera sitt arbete – bli utförda i enlighet med gällande författningar. Regeringen anser det också viktigt att miljöhänsyn kommer in så tidigt som möjligt i all kommunal verksamhet och planering.

Myndighetsutövningen måste ske på ett tydligt och konsekvent sätt. Det

gäller särskilt i förhållande till frågor med konsekvenser för miljön där kommunen är part eller har partsliknande intressen. En av de grundläggande förutsättningarna för en väl fungerande och effektiv miljötillsyn är att det finns tillgång till kompetent personal.

Regeringen anser det som utomordentligt angeläget att den påbörjade förstärkningen av kommunernas arbete fullföljs. Regeringen har tillkallat en särskild utredare med uppgift att belysa hur kommunernas tillsynsuppgifter och kommunernas arbete med miljöfrågor i övrigt skall förstärkas.

Anf. 24 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Den 11 januari debatterade vi samma fråga här i kammaren, eftersom jag och Annika Åhnberg var oroliga för att propositionen om en ny kommunallag skulle innehålla förslag om att avskaffa miljö- och hälsoskyddsnämnderna. I den debatten lovade ministern att det i framtiden skall finnas självständiga organ, att miljö- och hälsoskyddsnämnderna behövs som självständiga organ, att de också behövs för att vara pådrivande och att det behövs nämnder med ett särskilt ansvar för miljön.

Men när propositionen lades fram blev jag besviken. Propositionen stämmer nämligen inte helt med vad ministern lovade. I och för sig finns det en del formuleringar, som jag anser är litet luddiga, om att den nämnd som utövar tillsyn över miljöfarlig verksamhet, t.ex. reningsverk och annat, inte samtidigt skall ha ansvar för miljöfrågorna övergripande. Men jag tycker inte att lagtexten är tillräckligt klar i fråga om detta. Det skall även i fortsättningen t.ex. bli möjligt att slå ihop byggnadsnämnderna med miljö- och hälsoskyddsnämnderna, eftersom byggnadsnämnderna inte håller på med frågor rörande reningsverk och annat utan ofta håller på med markexploateringsfrågor.

Jag skulle vilja fråga ministern följande: Kommer det enligt den nya kommunallagen att vara möjligt att slå ihop byggnadsnämnder och miljö- och hälsoskyddsnämnder?

Anf. 25 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag minns väl den debatt som vi hade, och jag har för övrigt protokollet framför mig. Jag framhöll då att vi i detta sammanhang har ett par viktiga principer som krockar med varandra och som regeringen ville hitta en bra lösning på. Den ena är att vi från regering och riksdag inte skall centralstyra hur kommunerna väljer att organisera sitt arbete. Den andra är att miljöarbetet i kommunerna fortfarande behöver förstärkas väsentligt och att det behövs självständiga organ som kan driva miljöfrågorna och som kan vara tillsynsorgan.

Den lösning som vi redovisar i propositionen innebär att tillsynsorganet måste hållas intakt och inte får blandas ihop med de intressen som är av exploaterande natur. Vi uttalar också mycket klart att miljöarbetet fortsatt måste förstärkas.

Vi säger också att man i kommunerna måste se till att miljöarbetet kommer in på ett tidigare stadium i alla verksamheter. Jag tror att den lösning som vi har valt innebär en möjlighet att lösa dessa problem. Men jag vill

gärna säga att erfarenheterna från frikommunförsöket inte pekar på att det är lämpligt att vare sig lägga ned miljö- och hälsoskyddsnämnderna eller att slå ihop dem med byggnadsnämnderna. Vi har inte sådana erfarenheter som pekar på det som en god möjlighet. Det är därför som regeringen i propositionen uttalar att man utgår från att flertalet kommuner kommer att välja att ha kvar miljö- och hälsoskyddsnämnderna, därför att det är den lämpligaste lösningen. Men vi vill inte förhindra att man prövar andra möjligheter om de leder till ett bättre miljöarbete i kommunerna.

Anf. 26 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tolkar faktiskt miljöministerns svar på det sättet att det i fortsättningen kommer att bli möjligt att slå ihop miljö- och hälsoskyddsnämnderna och byggnadsnämnderna. Det tycker jag är mycket olyckligt just nu när miljöarbetet i kommunerna börjar komma i gång mycket fint och när miljö- och hälsoskyddsnämnderna i dag kämpar för att få en självständigare roll. De befinner sig ju redan i en svår situation genom att de skall bedriva tillsyn av kommunens egen verksamhet och att de hela tiden skall slåss mot olika exploateringsintressen. Däremot behöver nämnden i framtiden inte heta miljö- och hälsoskyddsnämnden. Det är inte det som är det viktiga. Jag kan t.ex. tänka mig att man behandlar miljö- och konsumentfrågor i samma nämnd. Men jag tycker alltså att det behövs ett klarläggande i regeringens förslag till lagtext om att man inte skall få behandla miljöfrågorna, tillsynsfrågorna och exploateringsfrågorna i samma nämnd.

Anf. 27 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Detta klarläggande finns ju i propositionen. Man får i samma nämnd inte behandla verksamhet som kan vara miljöfarlig och som kräver tillsyn och själva tillsynen. Man måste ha ett särskilt organ klart utpekad som har att fullfölja tillsynen enligt olika lagar. Och i den nämnden får man inte samtidigt behandla ärenden som kräver tillsyn.

Åsa Domeij skall tolka mitt svar på det sättet att regeringen kommer att följa utvecklingen i kommunerna mycket noga genom bl.a. den särskilda utredning som har tillsatts och som leds av kommunalrådet Kerstin Svenson i Göteborg, som ledde Miljöprojekt Göteborg på sin tid. I den utredningen finns också Peter Gavelin, miljöskyddschef i Sundsvall, som var huvudsekreterare i Sundsvall-Timrå-projektet. Vi har alltså försäkrat oss om att vi för det fortsatta arbetet har tillgång till personer som besitter både kunskaper och tillräckligt engagemang för att slå vakt om dessa intressen.

Anf. 28 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Ministern säger att regeringen utgår från att kommunerna skall sköta detta på ett bra sätt och att de kanske inte skall slå ihop miljö- och hälsoskyddsnämnder med byggnadsnämnder. Men vore det inte bättre att på en gång skriva in i själva lagtexten att detta inte skall vara möjligt, att miljö- och hälsoskyddsnämnderna skall vara självständiga och att mark- och exploateringsintressena inte skall få behandlas i samma nämnd? Det är just i fråga om detta som vi har haft problem, att byggnadsnämnder har slagits ihop med miljö- och hälsoskyddsnämnder.

Detta vore alltså mycket enklare än att regeringen nu skall följa utvecklingen. Om det sedan visar sig att vi får en utveckling som innebär att de självständiga miljö- och hälsoskyddsnämnderna försvinner, måste regeringen komma tillbaka till riksdagen med en proposition och ändra på detta. Vore det inte mycket bättre om vi i riksdagen redan nu fixar till detta åt regeringen, så att den kanske slipper komma tillbaka litet senare?

Anf. 29 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Får jag svara Åsa Domeij genom att läsa upp 5 § i den föreslagna nya kommunallagen. Den lyder:

En nämnd får inte bestämma om rättigheter eller skyldigheter för kommunen eller landstinget i ärenden där nämnden företräder kommunen eller landstinget som part. En nämnd får inte heller utöva i lag eller annan författning föreskriven tillsyn över sådan verksamhet som nämnden själv bedriver.

Detta är en paragraf som är tillkommen för att förhindra att man blandar ihop partsintressena.

Alla sist vill jag säga följande: Mot dåliga kommunalmän, som inte vill bedriva bra miljöpolitik, finns det inget skydd i organisatoriska lösningar. Där är det bästa skyddet medborgarnas dom på valdagen.

Anf. 30 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag förstår mycket väl att 5 § i förslaget till ny kommunallag är resultatet av en kompromiss inom regeringen. För att hjälpa regeringen har vi motionerat om ett tillägg, nämligen 5 a §, som verkligen skulle göra detta tydligt. Visserligen innebär 5 § ett visst skydd mot att tillsynsverksamheten blandas ihop med ansvaret för den miljöfarliga verksamheten, men det innebär inget skydd mot att man blandar ihop miljö- och hälsoskyddsfrågorna med byggnads- och exploateringsfrågorna inom kommunen. Av den anledningen behövs en extra paragraf som gör detta tydligt.

Skulle det inte ändå vara bra om riksdagen kompletterade detta så att det blev helt klart? Kommunerna har när det gäller miljöfrågorna ansvaret för miljö och hälsa i den egna kommunen, men en dålig miljöpolitik och en dålig tillsyn i kommunen drabbar dessutom miljön i andra kommuner samt även kommande generationer. Därför kan man inte se det som en helt lokal fråga.

Anf. 31 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Låt mig ställa en fråga till Åsa Domeij. Skulle Åsa Domeij betrakta det som ett hot mot miljön om man i någon kommun prövade en organisatorisk lösning som innebär att miljö- och hälsoskyddsnämnden ställs över byggnadsnämnden i syfte att se till att miljö, hälsa och hushållning med naturresurser kommer in tidigt och ges tolkningsföreträde i kommunens hela planeringsprocess?

Anf. 32 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Det skulle i och för sig vara intressant att pröva att ha en miljö- och hälsoskyddsnämnd som står över byggnadsnämnden. Däremot tror jag inte på idén att slå ihop miljö- och hälsoskyddsnämnden med byggnadsnämnden. Det har redan prövats i frikommunerna, och det har inte gått

särskilt bra. Jag tycker därför inte att vi skall behöva pröva den delen något mer.

På samma sätt anser jag att det skulle vara bra med ett särskilt miljöutskott i riksdagen, ett utskott som kunde ha samma övergripande och överordnade funktion som finansutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:532 om ett EES-avtal och miljöpolitiken

Anf. 33 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Per Gahrton har frågat mig vilka slutsatser jag drar av att ett antal miljöorganisationer betecknar förhandlingarna om ett EES-avtal som ett hot mot miljön i Europa och vilka åtgärder jag avser vidta för att undvika att ett EES-avtal blir ett bakslag för miljöpolitiken.

Integrationen i Västeuropa skapar nya möjligheter för ett intensifierat miljösamarbete. Ett avtal om det europeiska ekonomiska samarbetsområdet ger oss ökade möjligheter att aktivt delta i utformningen av miljöpolitiken i Västeuropa.

Flera av EGs miljöregler, t.ex. reglerna om utsläpp till luft och vatten, är av s.k. minimikaraktär, dvs. medlemsländerna är oförhindrade att ha och att införa mer långtgående regler än de som gäller på gemenskapsnivå. Samma sak kommer att gälla inom EES.

En annan viktig miljöpolitisk aspekt i EES-avtalet utgör harmoniseringsarbetet inom EG. Vissa harmoniserade EG-regler på miljöområdet motsvaras i dag av längre gående regler i Sverige. I förhandlingarna om EES-avtalet slår emellertid regeringen vakt om dessa miljöregler. I det framtida arbetet i de olika samarbetsorganen inom EES kommer regeringen att, tillsammans med andra likasinnade länder inom EFTA och EG, verka för att miljöskyddskraven sätts på högsta möjliga nivå.

Genom att Sverige går in och tar strid för en radikalare miljöpolitik inom ramen för ett EES-avtal kan vi uppnå en bättre miljö för de 350 miljoner människor som bor i Västeuropa.

Anf. 34 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret, som väl var en urvattnad och om möjligt ännu mer innehållslös variant av dagens statssekreterarinlägg i Dagens Nyheter.

Det är ganska fantastiskt. Här har nu efter Miljöförbundet, Jordens vänner, Fältbiologerna och Greenpeace Sveriges största miljöorganisation, Naturskyddsföreningen, granskat EG och kommit fram till att EES är en miljöfälla. De ger väldigt många konkreta exempel. De vet ju att t.ex. Danmark i dag brottas med EGs krav på att kadmium skall tillåtas. De vet att Tyskland brottas med EGs krav på att tillåta pentaklorfenol. De vet att Tyskland har fått backning av EG-kommissionen på grund av att man vill ha skattelättnader för dieselmotorer med avgasrening. De vet att Vallonien har fått backning av EG-kommissionen på grund av att man vill förbjuda import av miljöfarligt

avfall. De vet allt detta, och de ställer en rad konkreta frågor. Men miljöministern väljer att komma med de vanliga till intet förpliktande och allmänna utsagorna.

Man slår vakt om dessa miljöregler. Vad betyder det, Birgitta Dahl? Vad betyder det att man slår vakt om dessa miljöregler? Kan Birgitta Dahl garantera att Sverige i samband med ett EES-avtal icke behöver luckra upp en enda miljö- och hälsoskyddsregel? Kan Birgitta Dahl garantera att vi icke får tillbaka ett milligram asbest på grund av EES-avtalet, att vi icke får tillbaka någon kadmium på grund av EES-avtalet? Kan Birgitta Dahl garantera detta, för det är vad det handlar om?

Anf. 35 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag kan hålla med om att uttrycket "slå vakt om" ger ett onödigt intryck av passivitet. Eftersom jag har hållit på med detta förhandlande i drygt fem år – för det är ett förhandlande nu också, med nuvarande internationella rättsliga tillstånd – kan jag tala om för Per Gahrton att det gäller att slåss som en igel både för att göra det möjligt för Sverige att ha de regler som vi anser är riktiga och framför allt för att påverka EG och EFTA i den riktning vi önskar. Det är ett tålamodsprövande arbete och ett svårt arbete.

Men jag måste säga att för miljön i Sverige och för miljön i hela Västeuropa samt för Västeuropas påverkan på det globala miljötillståndet vore det inget bra om Sverige ställde sig vid sidan och försökte vara heligt på egen hand. Det mesta av våra miljöproblem importerar vi dessutom från de länder vi nu talar om. Det viktigaste bidraget till renare luft och renare vatten i Sverige, i Västeuropa och globalt är att vi ger oss mitt in i kärnan och slåss för den politik vi tycker är riktig.

Jag har under de här fem åren, som har inrymt mycket hårt arbete, blivit alltmer övertygad om att vi har allt att tjäna på att ge oss in i det jobbet. Det är faktiskt ett nytt led i en mycket viktig internationell solidaritetspolitik.

Anf. 36 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Miljöpartiet vill inte ställa sig vid sidan, tvärtom vill vi ha ett alleuropeiskt miljösamarbete, som gärna kan ha överstatliga drag med bindande beslut också när det gäller miljöfrågor av gränsöverskridande karaktär. Men då bör alla våra grannländer vara med i detta. Vi får inte bara miljöproblem från väst, vi får också miljöproblem från öst.

Men det den här frågan gäller är om EES-avtalet leder till en förbättring eller till en försämring. Nu plötsligt får vi veta att miljöministern måste slåss som en igel mot EG och EFTA för att bevara den ytterligt blygsamma svenska miljöpolitiken. Vad är det? Det är i och för sig ett mycket intressant besked antligen, att EG är så till den milda grad negativt till bättre miljö att man måste slåss som en igel för att bevara litet grand av det alltför blygsamma som regeringen har genomfört. Kan det ges garanti på att vi stensäkert får behålla asbestförbudet?

Anf. 37 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! För det första vill jag säga att vi självfallet ser det alleuropeiska miljöarbetet som oerhört viktigt. Vi bidrar i hög grad till det. För

det andra var det väl att ta i, Per Gahrton, för det är ingen hemlighet att man måste slåss för miljön mot andra intressen. Det råder ingen idyll på det här området, vare sig i Sverige eller i något annat land.

Jag har mycket goda skäl att lita på, även om det inte går att utfärda någon formell garanti, att vi inte kommer att behöva sänka våra krav. Jag bedömer att den troliga utvecklingen under de närmaste två-fem åren är att vi stegvis kommer att höja den gemensamma nivån inom EG, Europa och förhoppningsvis även globalt. Då gäller det att de länder som vill verka pådrivande lägger sig i de internationella samtalen.

Anf. 38 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Vi har bl.a. bildat miljöpartiet för att vi inser att man måste slåss som en samling iglar för att få något gjort i det här sammanhanget. Men frågeställningen gäller vad ett EES-avtal leder till.

Jag måste säga att det var ett mycket intressant svar som miljöministern nu gav. Det svar som vi nu fick, att det inte kan utfärdas någon garanti, var katastrofalt beklagligt för Sverige. Det innebär att det vi har fruktat, det Naturskyddsföreningen fruktar, det Greenpeace fruktar, det Miljöförbundet fruktar med all sannolikhet kommer att visa sig vara verkligt. Vi känner ju till EG. Vi vet hur det är. Vi vet att de inte medger några undantag.

Men det var naturligtvis ett bra besked från Birgitta Dahl. Hon kommer inte att behöva avgå på grund av att hon har ljugit i riksdagen. Det är kanske en fördel för den svenska demokratin.

Anf. 39 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Ja, ja, nu tolkar Per Gahrton mig som en viss potentat läser Bibeln. Jag vet inte hur jag skall ta det.

Min erfarenhet är att vi hittills har vunnit alla sådana strider. Jag är inte ett dugg rädd för de strider vi har framför oss. Dessutom har jag kunnat uppleva hur vi på ett antal punkter, ibland ensamma och ibland tillsammans med likasinnade, har kunnat få EG eller OECD-länderna med oss på regler som de tidigare inte har varit beredda att anta.

Jag kan berätta för Per Gahrton att endast vi från Sverige har blivit särskilt ombedda att tillsammans med EG bilda en grupp som skall gå igenom hur kemikaliehanteringen och kemikalieregleringen skall kunna förbättras inom EG. Det var den fråga, tillsammans med Bilprovningen och det bilavgassystem som vi har i Sverige, som EGs miljöminister var mest intresserad av att studera när han var här i Sverige för några månader sedan.

Anf. 40 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Jag förstår att Birgitta Dahl hellre diskuterar allmänna strategiska frågor om hur man skall samarbeta för att i hennes partis regi göra om hela EG till den socialdemokratiska gemenskapen osv. Vi har en litet annan uppfattning om hur pass möjligt det är. Vi har en annan strategisk syn.

Men, som sagt, frågeställningen här i dag gäller om ett EES-avtal är bra eller dåligt för miljön. Det gäller inte några jättestrategiska frågor om hela det europeiska samarbetet.

Det är bäst att jag, för säkerhets skull, tar den konkreta frågan en gång

till: Kan Birgitta Dahl garantera att Sverige inte behöver luckra upp några av de miljöbestämmelser som Naturskyddsföreningen är orolig för att vi skall behöva luckra upp?

Prot. 1990/91:100
23 april 1991

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1990/91:555 om utsläppen från Tjernobyli

Anf. 41 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Eva Goës har frågat mig om vad jag avser göra för att utsläppen från sarkofagen kring den havererade reaktorn i Tjernobyli skall kunna förhindras.

Jag vill först konstatera att den s.k. sarkofagen, dvs. den inneslutning som byggts kring reaktorn, för att förhindra fortsatt utläckage av radioaktiva ämnen och strålning från den havererade reaktorhärden, dess värre endast utgör ett mindre problem bland alla dem som orsakats av Tjernobylyckan.

Vid en interpellationsdebatt här i kammaren den 15 november 1990 redovisade jag svenska insatser med anledning av Tjernobylyckan. Jag vill här repetera något av vad jag då sade.

En fullständig bild av Tjernobylyckans samlade effekter är inte möjlig att nå utan ett brett internationellt samarbete, inkluderande en direkt samverkan med myndigheterna i Sovjetunionen.

Sverige har därför aktivt stött det internationella projekt som genomförts med syfte att åstadkomma en heltäckande bedömning av de radiologiska följderna av Tjernobylyckan i de drabbade Sovjetrepublikerna. Projektet har genomförts av IAEA i samarbete med EG, FNs livsmedels- och jordbruksorgan, FAO, FNs vetenskapliga strålningskommitté, UNSCEAR, samt Världshälsoorganisationen, WHO. Till projektet har varit knuten en rådgivande kommitté bestående av ett hundratal internationella experter, bl.a. från Sverige, representerande en bred vetenskaplig kompetens.

Projektets slutsatser i form av en rapport skall redovisas vid en internationell konferens i Wien i nästa månad. Rapporten kommer att ligga till grund för fortsatta internationella insatser inom FNs ram, för att mildra effekterna av Tjernobylyckan på människor och miljö i de drabbade områdena. Detta sker på grundval av den resolution som antogs vid generalförsamlingens höstsession år 1990 och till vilken Sverige stod som medförslagsställare.

Anf. 42 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det är bra att det finns en mängd organisationer som har tagit tag i detta problem. Frågan är vilken information som går fram till dem och hur man följer upp de register som finns.

I följd vid den här tiden talade jag inför 20 000 människor i Kiev. Det var första gången man började offentliggöra litet grand, "läcka" litet information till människorna. Det man fick fram var att minst 4–5 miljoner människor bor i direkt drabbade områden, att barn bor kvar i områdena och att väldigt mycket är hemligstämplat, eftersom det finns i militära register.

Den 12–14 april var det en internationell konferens i Berlin där Tjernusenko, som är vetenskapsman, tog upp frågor. Han har tydligen varit med vid saneringen för han har två–fyra år kvar att leva. Han sade att människorna och världen nu måste få veta vad som händer och vad som kommer att drabba dem. Jag har genom utredningstjänsten på engelska tagit fram det han säger.

Information har gått ut om att ungefär 3 % radioaktivitet har läckt ut vid olyckstillfället. Han säger att den sanna siffran är 60–80 %. Han säger också att Romanenkov, som jag också träffade i fjol, stoppade all information. Han arbetar på det här radiologiska centret och skickade sina uppgifter till Moskva, till ett speciellt register, och därför blev de inte offentliggjorda. Vi har gröna ledamöter i Högsta sovjet och de kan via interpellationer och frågor i Högsta sovjet försöka få fram uppgifter. Men man håller inne med dem. Vi har också haft en konferens i Sverige, där en av representanterna var Gunnar Bengtsson. Han sade att all information inte kommer ut. Det verkar mycket öppet, men all information kommer inte ens till IAEA. Därför är min fråga: Vad är det för slags information man har samlat, och vad kommer att delges nästa månad?

Anf. 43 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag tror att Eva Goës och jag är överens om allvaret i den tragedi som inträffade i Tjernobyl och att det viktigaste faktiskt är två saker:

Det är att de människor som bor i området och som på olika sätt är drabbade får all den hjälp de kan behöva. Helt kommer vi inte att kunna hjälpa dem. Det är en tragedi som i viss mening inte kan göras ogjord. Det är att vi och världen lär av detta för framtiden, annars kommer vi att få uppleva nya olyckor, kanske i områden där det bor ännu fler människor.

Jag vill säga att min upplevelse av den attityd vi möter från sovjetiska, ukrainska och vitryska företrädare är dubbel. Jag tror att det är riktigt att vi inte får veta allt och att det även finns olika grupperingar inom Sovjetunionen som behandlar de här frågorna på olika sätt. Men i olika internationella sammanhang skröder de faktiskt inte orden när det gäller att beskriva vidden av den tragedi som har drabbat deras land. De försöker inte dölja det och det är också äkta förtvivlan som man hör i de anföranden som även de officiella sovjetiska representanterna håller.

Med det internationella samfundet fungerar vi bäst, tror jag, genom att sätta press på att få fram så mycket information som möjligt, både för att kunna hjälpa dem som har drabbats av det som nu har skett och för att få kunskap för eventuell framtida användning. Jag hoppas att vi aldrig skall behöva använda den kunskapen.

Anf. 44 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Ja, det är så. Man får fram viss information. Men det allvarliga som jag har hittat i olika rapporter är att man t.o.m. har stulit register. I Minsk hade man samlat in data om 500 000 människor från de smittade områdena i Vitryssland. Det är mycket allvarligt. Man har helt enkelt raderat ut uppgifterna. Vi vet att många organisationer gör undersökning efter undersökning på platsen. De har verkligen instrument som är up to date.

Men man "läcker" bara det som är lämpligt till omgivningen, för att kunna hålla människorna i schack. Fortfarande odlar man, mjölkar korna, lever ungefär som vanligt i de här områdena. Jag har varit innanför, så jag vet. Det är allvarligt, för vi vet samtidigt att hjärt-, sköldkörtel- och blodsjukdomar har ökat. Symptomen hos barnen, som man kallar för Tjernobylsyndrom, har ökat.

Prot. 1990/91:100
23 april 1991

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1990/91:539 om kustbevakningen i Stockholms skärgård

Anf. 45 Försvarsminister ROINE CARLSSON (s):

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att förhindra åtgärder som leder till att kustbevakningens arbetsmöjligheter i Stockholms skärgård försämras.

När kustbevakningen bildades som självständig myndighet, genom utbrytningen från tullverket, byggdes en ny organisation upp för den centrala och regionala ledningen av verksamheten. Organisationskommittén, som förberedde bildandet av den nya myndigheten, föreslog att den nya myndigheten själv skulle se över den lokala organisationen, vilket alltså nu sker.

En särskild arbetsgrupp inom kustbevakningens centrala ledning har överlämnat ett förslag till ny lokal organisation till verksledningen för ställningstagande. Innan verksledningen beslutar i ärendet skall bl.a. MBL-förhandling genomföras.

Jag har för egen del ingen anledning att ta ställning till det förslag som arbetsgruppen presenterat, men jag vill erinra om att kustbevakningen har angett att syftet med översynen är att åstadkomma en effektivare verksamhet genom en ökad närvaro till sjöss och en förbättrad beredskap för sjöräddningstjänst. Detta överensstämmer med den inriktning för sjöövervakningen och sjöräddningstjänsten som regeringen angett bl.a. i propositionen om verksamhet och anslag inom totalförsvaret 1991/92.

Anf. 46 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga. Svaret är kanske inte så förfärligt upplysande, men jag vet samtidigt om svårigheterna med att ge klara besked i den här typen av frågor, som rör ärenden som handläggs ute på myndigheterna.

Den målsättning för översynen av kustbevakningens lokala organisation som försvarsministern citerade, kan man bara instämma i. Självklart är det önskvärt med en effektivare verksamhet, en ökad närvaro till sjöss och även en förbättrad sjöräddning. Men när jag ser det konkreta förslag som föranledde min fråga, undrar jag hur pass mycket man har närmat sig den målsättningen.

Det som fick mig att ställa en fråga till försvarsministern var förslaget att lägga ned kustbevakningspostereringen i Nynäshamn och flytta de fartyg som finns där till Oxelösund. Stockholms skärgård är det kanske mest trafikerade

kustområdet i hela Sverige, i varje fall om man ser till fritidsbåtstrafiken. Det är samtidigt ett av våra absolut mest värdefulla naturområden. Det är alltså mycket känsliga miljövärden som det gäller att värna om. Det är mycket viktigt för friluftslivet för hundratusentals människor. En sådan här åtgärd kommer, såvitt jag förstår, att innebära mindre möjligheter att närvara till sjöss i det här området, mindre möjligheter att bedriva sjöräddning och miljöbevakning, som också ingår i kustbevakningens uppgifter. Det föranledde min fråga. Det är viktigt, som jag ser det, att man inte vidtar åtgärder som innebär nedrustning i Stockholms skärgård och att även regeringen stöder den uppfattningen.

Anf. 47 Förvarsminister ROINE CARLSSON (s):

Herr talman! Som framgår av mitt svar till Pär Granstedt är det en särskild arbetsgrupp inom kustbevakningen som har presenterat sitt förslag. Det pågår nu en omfattande diskussion inom myndigheten, vilket vi också har kunnat ta del av i massmedia, i de olika regionerna. Jag är alldeles övertygad om att Pär Granstedt är mycket medveten om att regeringsledamöter icke tar ställning till frågor som bereds av en arbetsgrupp i en myndighet. Det återstår för myndigheten själv att slutligen ta ställning till denna fråga.

Anf. 48 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag är mycket medveten om det, och jag framhöll alldeles nyss i mitt tidigare inlägg att jag hade förståelse för svårigheterna att ge klara besked i en sådan här fråga. Därför har jag inte heller begärt något direkt ställningstagande till frågan om nedläggning av posteringen i Nynäshamn, utan jag har mer frågat efter regeringens principiella syn. Jag tror alltså att det vore viktigt om regeringen kunde ställa sig bakom den principiella uppfattningen att kustbevakningens resurser i ett så känsligt och hårt trafikerat område som Stockholms skärgård inte får rustas ned. Det skulle kunna vara en värdefull vägledning för den fortsatta prövningen av den här frågan inom myndigheten själv.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1990/91:496 om nya bestämmelser om lån till gruppboendestäder

Anf. 49 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Ingrid Ronne-Björkqvist har frågat mig om när nya bestämmelser om lån till gruppboendestäder kommer att införas.

Riksdagen beslutade förra året om ett nytt bostadsfinansieringssystem fr.o.m. år 1992. I detta ingår också regler för statligt bostadsstöd till gruppboendestäder. De närmare bestämmelserna framgår av de förordningar som regeringen utfärdade den 26 mars och som i dagarna kommer från trycket.

I fråga om särskilda boendeformer för äldre innebär bestämmelserna att en lägenhet får bestå av ett rum och kokskåp, utrymme med toalett och dusch samt entréutrymme. Detta gäller under förutsättning att lägenheten

har en sådan storlek och utformning att den kan användas av en rullstolsbunden person och att den lägre standarden i lägenheten kompenseras av gemensamma utrymmen för matlagning, måltider och samvaro.

En närmare redogörelse för de överväganden som ligger bakom dessa bestämmelser och de övriga frågor som är aktuella i sammanhanget lämnas av regeringen i kompletteringspropositionen.

Anf. 50 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Frågan föranleddes av att man i Gnosjö håller på att projektera gruppboende för åldersdementa och att man av boverket hade fått veta att man inte kunde förvänta sig att få dispens från kravet på kokmöjligheter. Detta gjorde mig överraskad, eftersom socialutskottet så klart och entydigt hade uttalat att den här regeln borde ändras. Riksdagen ställde också upp på detta. Utskottet skrev: "Det är enligt socialutskottet, när det gäller gruppbo- städer för åldersdementa, inte sällan motiverat och dessutom ur medicinsk synpunkt lämpligt att efterge kravet på att dessa bostäder skall ha kokmöjligheter." Nu måste jag fråga om svaret skall tolkas så, att regeringen vid utarbetandet av reglerna inte har tagit hänsyn till åldersdementas speciella behov och begränsningar. Finns det fortfarande krav på att det skall finnas separata kokmöjligheter i varje enhet?

Anf. 51 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Jag delar bedömningen att man inte skall ställa krav på fullstora kök och köksutrymmen med befintlig utrustning. I den här sortens bostäder anser jag detta vara onödigt. Däremot tycker jag att det är ganska rimligt, att man om en anhörig besöker en gammal släkting som bor på ett sådant här sätt, skall ha möjlighet att koka en kopp te eller kaffe i anslutning till bostaden. Det är detta som vi har velat markera med att det bör finnas en kokmöjlighet i form av t.ex. ett kokskåp. Detta är någonting helt annat än de krav på fullstor köksutrustning och kökskapacitet som tidigare ställdes. Det är det förslag som nu redovisas i kompletteringspropositionen beträffande åtgärder för äldreboende. Jag är övertygad om att det är ett i allra högsta grad rimligt krav att en sådan kokmöjlighet skall finnas.

Anf. 52 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! Jag håller med om att det är bra om anhöriga kan få koka en kopp kaffe eller värma upp älsklingsrätten åt sin familjemedlem, men det kan man mycket väl göra om man får en egen enhet i allutrymmet, ett kokskåp eller en mikrougn, om det inte finns möjlighet att gå till köksutrymmet som kanske är upptaget. Men jag håller inte med om att det behövs en kokmöjlighet i varje enhet, för varje åldersdement. Det här fick vi stöd för vid vår utskottsutfrågning. Då uttalades det mycket bestämt av expertisen att det snarare är av ondo att ha kokmöjlighet inom varje enhet.

Anf. 53 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Vi har alltså gjort det avsteget från kravet på komplett bostad att köket som sådant inte anses vara nödvändigt. Men eftersom bosta-

den ju ligger i anslutning till ett gemensamt utrymme för matlagning och också gemensamma samlingslokaler har vi av just det skäl som Ingrid Ronne-Björkqvist nämnde ansett det vara rimligt att en besökande i den bostad som den äldre människan bor i kan koka en kopp kaffe eller värma upp någon mat som medförts. Det kan ju vara på det sättet att det gemensamma utrymmet är upptaget eller att man av någon anledning vill vara inne i bostaden och klara av detta. Men ett kokskåp tycker jag är ett minimikrav, och jag har svårt att förstå att Ingrid Ronne-Björkqvist kan tycka att detta är någonting som är onödigt när det gäller att ge anhöriga och äldre senildementa möjlighet att umgås också då det rör sig om en sådan enkel sak som att koka en kopp kaffe.

Anf. 54 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! Det här är inte enbart min personliga uppfattning utan vad vi fick höra när vi hade utfrågningen i utskottet. Överläkare Lena Annerstedt t.ex. sade att man kan utgå ifrån att man kan använda ett köksutrymme är man felplacerad. Hon sade: Vår uppfattning är nog att ett kök är mera av ondo än av godo. Däremot tycker patienterna om att ha sina kaffekoppar uppställda på en liten hylla, så att det ser ut som ett kök. Anhöriga kan mycket väl gå utanför dörren och koka kaffet i ett kokskåp som är gemensamt för kanske tre fyra åldersdementa inom enheten. Det behöver inte vara en kokmöjlighet i varje lägenhet. Att ha en kokmöjlighet inne hos åldersdementa innebär ju också en olycksfallsrisk. Det är mycket detta som är det medicinska skälet.

Anf. 55 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Jag talar inte om ett fullstort kök, vilket jag förmodar den medicinska expertisen uttalade sig om. Jag talade om ett kokskåp, och det är någonting helt annat. Anser Ingrid Ronne-Björkqvist att det är onödigt att man i en bostad – för det är en bostad som vi talar om – för en äldre människa inte ens skall ha möjlighet att koka en kopp kaffe anser jag att det rör sig om ett tråkigt belägg för ett synsätt som jag inte trodde hörde 1990-talet till.

Anf. 56 INGRID RONNE-BJÖRKQVIST (fp):

Herr talman! Visst skall man ha möjlighet att koka en kopp kaffe, men man skall kunna göra det på ett säkert sätt. Patienten kan bränna sig. Man kan råka ut för precis lika otäcka olycksfall när man använder ett kokskåp som när man använder en spis som står i ett kök. Vid utfrågningen i utskottet avrådde därför expertisen av säkerhetsskäl från användningen av denna anordning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 57 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att föreslå åtgärder så att konflikter av viss art kan stoppas på ett tidigt stadium.

Den händelse som Sten Andersson syftar på med sin fråga gäller i korthet följande. Den 23 januari 1990 fick polisen meddelande om att ett antal lantbrukare förhindrade avtransport av rågvete från Malmö hamn. Lantbruksstyrelsen hade gett tillstånd till att partiet fördes vidare in i landet. Polisen bedömde lantbrukarnas agerande såsom en demonstration mot beslutet att tillåta import av varor av detta slag. Aktionen pågick under cirka en och en halv dag. Partiet blev dock kvar på platsen, långt efter det attaktionen upphört. Det berodde på att transportföretaget drog sig ur transportåtagandet.

Rätten att demonstrera eller framföra en opinionsyttring är som bekant en grundlagsskyddad rättighet i Sverige. För att få hålla en demonstration på allmän plats krävs tillstånd av polisen. Men polisen har bara möjlighet att ingripa mot en demonstration som äger rum utan tillstånd om den föranleder svårare oordning eller avsevärd fara för de närvarande. Bestämmelserna leder till att en demonstration eller sammankomst, för vilken tillstånd över huvud taget inte har sökts, bara undantagsvis kan upplösas.

Vid det tillfälle som avses i Sten Anderssons fråga hade något tillstånd till demonstrationen inte begärts. Polisen bedömde att de förutsättningar som krävs för att upplösa demonstrationen inte förelåg.

Den jämförelse som Sten Andersson gör i sin fråga med händelserna kring en husockupation i Malmö är inte hållbar. Att ockupera ett hus är ett brott, som polisen givetvis är skyldig att ingripa mot.

Sten Andersson frågar om jag är beredd att föreslå åtgärder, så att konflikter sådana som den i Malmö hamn kan stoppas på ett tidigt stadium. Mitt svar är att jag inte avser att förorda inskränkningar i den grundlagsskyddade demonstrationsfriheten.

Anf. 58 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Först en sakupplysning. Den häraktionen varade inte en och en halv dag utan fyra månader.

En importör, ett svenskt företag, hade fullt lagligt med alla tillstånd bakom sig, importerat ett parti från Polen. LRF agerade, och man var oklok nog att uttala sig både i tal och i skrift. Man ställde sig i vägen för lastbilar som skulle hämta och som hade blivit kontrakterade att utföra transporten. Man hotade de åkeriföretag som importören hade kontrakt med, att om företagen körde partiet, skulle företagen mista körningar för LRFs medlemmar framdeles.

Nu sade statsrådet att man kan demonstrera, men det måste vara ett brott när en laglig verksamhet hindras och hindrandet får fortgå i fyra månader. Det hela kostade importören två företag i konkurs och dessutom en summa på 1,5 miljarder kronor. Är det, herr statsråd, skillnad på om Svensson på gatan begår något tvivelaktigt och om LRF gör det?

Anf. 59 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Nej, det skall det inte vara. Det försvarar inte aktionen, men när polisen ställs inför valet att ingripa mot en demonstration blir det fråga om en bedömning av det slag som jag redovisade i mitt svar.

Sten Andersson i Malmö sade att aktionen varade i fyra månader. Transportföretag, LRF – alla inblandade – fick besked den 25 januari, en och en halv dag efter det att demonstrationen ägde rum, att polisen var beredd att se till att transporter kunde ske. Därefter inträffade uppenbarligen att inget transportföretag ville åta sig uppdraget. Även jag tycker att detta är en fråga som det är intressant att belysa, men det har inte att göra med polisens möjligheter att ingripa. Polisen klarade ut i vilken situation den enligt egen bedömning kunde ingripa, med hänsyn till vad som står i grundlagen. Det var färdigt redan två dagar senare, men man kan ha den uppfattningen att det hela ledde till att företag drabbades på ett ohemult sätt. Jag motsäger inte detta, Sten Andersson, men jag tycker att det är en annan fråga än den som Sten Andersson ställde.

Anf. 60 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Statsrådet talade om den 25 januari. Den 20 april skickade LRF i Skåne ut ett pressmeddelande, där det stod att RLF ställde sig bakom aktionen. Den leddes av LRFs i Skåne ordförande Anders Lyngé. Det svaga i polisens agerande ligger i att man den 25 januari kom överens om att bryta bojkotten men att man sedan dagen efter i stället trappade upp det hela. Man skaffade sig en ledningsbuss nere i hamnen och skar av bromsslängor på lastbilar. En fullt laglig verksamhet hindrades alltså. Jag konstaterar att det här är en alltför stor fråga för att behandlas på två minuter under en frågestund i riksdagen. Jag skall be att få återkomma med en interpellation senare.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1990/91:552 om lokalisering till Norrland av en ny TV-station

Anf. 61 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Iris Mårtensson har frågat mig hur jag ser på möjligheterna att den nya TV-stationen skall kunna lokaliseras till Norrland.

I propositionen (prop. 1990/91:149) om radio- och TV-frågor föreslås att det i avtalet mellan regeringen och det nya programföretaget bör anges att händelser och skeenden i olika delar av landet bör speglas i programverksamheten. Programmen bör inte domineras av ett huvudstadsperspektiv.

Ett sätt för programföretaget att se till att programprofilen får en inriktning också på andra delar av landet än huvudstaden är att förlägga verksamhetens ledning utanför Stockholmsområdet. En stor del av programmen kommer emellertid troligen inte att produceras i programföretagets egen regi utan hos fristående produktionsföretag. Sådana företag kan givetvis välja att vara verksamma var som helst i landet.

Det kan också ha betydelse var den centrala nyhetsredaktionen är belägen. Det går dock inte att bortse från att många av de händelser som under alla förhållanden kommer att uppmärksammas i nyhetsverksamheten inträffar i Stockholm.

Jag har inte ansett det lämpligt att på förhand ange hur uppgiften att spegla olika delar av landet skall fullgöras. I den information som har lämnats till företag som är intresserade av att ansöka om koncession uppmanas dessa att ange hur de avser att tillgodose önskemålet om regional förankring. Avsikten är att den valda lösningen i lämplig form skall ingå i avtalet med regeringen.

Anf. 62 IRIS MÅRTENSSON (s):

Herr talman! Jag vill först tacka för svaret.

Jag förstår att ministern inte på förhand kan säga var i landet som det kan bli aktuellt med en placering.

Jag ställer frågan med anledning av att jag deltog i en debatt där man förespråkade några orter i södra Sverige, orter som skulle vara lämpliga att ta emot den nya markbundna TV-kanalen. Man har tagit fram argument för olika orter där de bästa förutsättningarna skulle finnas.

Nu säger ministern att verksamhetens ledning kanske bör vara placerad utanför Stockholm, och det tycker jag är bra. Jag förstår också att ministern i dag inte kan ange ort, men jag har ändå velat ta upp frågan. Hur skall vi i Norrlandslänet någon gång kunna hävda oss? Norrland med 58 % av Sveriges yta är, enligt min mening, den region dit den nya TV-stationen bör kunna lokaliseras.

Anf. 63 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Jag noterar Iris Mårtenssons synpunkter och vill bara säga till henne att det förhållandet att synpunkterna redovisas här naturligtvis innebär att önskemålen finns med i den fortsatta handläggningen av frågan.

Anf. 64 IRIS MÅRTENSSON (s):

Herr talman! När ministern säger att det kan vara av betydelse var den centrala nyhetsredaktionen ligger vill jag fråga: Gör det verkligen det med den teknik som vi har? Ett minimikrav är dock att en stark regionorganisation byggs upp i Norrland. Som jag sade i min fråga har program med stark genomslagskraft producerats utanför Stockholm. De har väckt ett särskilt engagemang. TV 2 har visat att decentralisering av produktionen till TV-distrikten publikmässigt sett har varit en stor framgång. I Bollnäs folkhögskola pågår en medieutbildning, och det finns goda förutsättningar att ta vara på erfarenheten därifrån och placera den nya markbundna TV-stationen på någon ort i Norrland.

Anf. 65 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! När vi har diskuterat frågan om lokalisering av olika produktionsverksamheter har det varit mot bakgrund av att exempelvis en nyhetsredaktion kan visa sig ge ett särskilt perspektiv på nyheterna om redaktionen inte är placerad i Stockholm. Det kan alltså finnas en rad skäl. Men för egen

del har jag inte varit beredd att på förhand peka ut en viss ort och säga att den nya TV-verksamheten skall ligga där. Jag förutsätter att de som ansöker om koncession är beredda att precisera vad de har för avsikter med hänsyn till sin yrkeskunskap, som också skall finnas med i den planeringsprocess som nu skall äga rum.

Anf. 66 IRIS MÅRTENSSON (s):

Herr talman! Jag förstår ministrarnas svar mycket väl. Men jag har ändå tagit upp frågan och kommer också att följa den längre fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1990/91:510 om möjligheten för estniska ungdomskörer att besöka Sverige

Anf. 67 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Barbro Sandberg har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder med anledning av de problem som uppstått för en estnisk ungdomskör som planerar att besöka Östhammar, men som riskerar att få ställa in sin resa, då några av ungdomarna saknar egna pass. Enligt Barbro Sandberg får ungdomar under 15 år inte egna pass i Estland.

Frågor om inresevisering handläggs självständigt av statens invandrarverk. Enligt utlänningsförordningen är det möjligt att utfärda gemensam visering för flera utlänningar om det finns skäl till det.

Från svenska myndigheters sida är det fullt möjligt att utfärda en gemensam visering som medger inresa i Sverige, men detta förutsätter en handling, utfärdad av hemlandets myndigheter, som ger rätt att resa ut. Problemet beror i det här fallet inte på svenska myndigheter.

Anf. 68 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Man blir något beklämd när man läser i tidningen att en grupp ungdomar från ett av våra östra grannländer kanske blir tvingade att stanna hemma, eftersom de inte har egna pass och därför inte kan få visum för att komma till Sverige.

Ministern sade att invandrarverket självständigt handlägger dessa frågor. I det här fallet har arrangörerna verkligen försökt. De har först varit i kontakt med UD, som hänvisade till utlänningslagstiftningen och arbetsmarknadsdepartementet. På arbetsmarknadsdepartementet hade man gärna velat hjälpa till, men ärendet hänvisades till invandrarverket. På invandrarverket gick det inte att få tag på någon. Då tog arrangörerna kontakt med konsulin i Estland. Han hade aldrig hört talas om viseringar av den här typen.

Jag blev därför litet förvånad över svaret att det enligt utlänningsförordningen är möjligt att utfärda gemensam visering för flera utlänningar. I så fall borde det kunna ha skett här, och konsulen borde ha känt till denna möjlighet.

Det enda som de estniska myndigheterna behövde var en inbjudan från

en myndighet för att kunna förvissa sig om att dessa ungdomar var välkomna till Sverige.

Prot. 1990/91:100
23 april 1991

Svar på frågor

Anf. 69 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det är en sak att vi beviljar visering för inresa till Sverige, men det är inte mycket vits med en sådan visering om inte ungdomarna kan visa upp en handling som medger att de får resa ut ur hemlandet. En visering till Sverige måste ju ändå bygga på en handling som medger att ungdomarna får lämna sitt land.

Jag kan bara beklaga om det genom detta förfarande inte skulle bli möjligt för dessa ungdomar att komma hit. Under de två senaste åren har det varit ett utomordentligt livligt besöksutbyte när det gäller de olika baltiska republikerna. Det ser jag som positivt, och vi har på alla sätt försökt underlätta för och medverka till ett sådant utbyte.

Jag har svårt att föreställa mig att det skulle bero på någon avoghet från svenska myndigheter eller från invandrarverket som gjort att en visering inte kan komma till stånd.

Anf. 70 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Nej, jag tror visst inte att det hela beror på någon avoghet från svenska myndigheters sida. De följer väl sina stelbenta byråkratiska regler och anser att de inte kan ändra på en viss bestämd ordning.

Jag vet att det är på gång att flera grupper skall komma till Sverige i maj. Jag vill då fråga ministern: Hur skall de gå till väga? De estniska myndigheterna måste veta att dessa grupper är välkomna till Sverige för att de skall kunna få utresevisum. Vilken ordning skall de vänorter som bjuder in dessa grupper följa? Det är viktigt att vi tar till vara möjligheterna till kulturutbyte mellan våra grannländer.

Anf. 71 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag skall för tredje gången försöka förklara för Barbro Sandberg att det inte handlar om stelbenthet och byråkrati i Sverige, utan om att de estniska myndigheterna måste förse dessa ungdomar med någon form av handling som gör att de har rätt att resa ut ur sitt land. Det är en förutsättning för att de skall kunna komma hit och få ett inresevisum.

Anf. 72 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Om dessa ungdomar inte får utresevisum förrän de estniska myndigheterna vet att de är välkomna till Sverige, innebär detta i praktiken att de inte kan få något inresevisum till Sverige. Så blir ju följden.

Anf. 73 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag vet inte vilken form av inbjudan som de estniska myndigheterna kräver, men jag utgår ifrån att dessa ungdomar har en inbjudan till att delta i den här körfestivalen. Om de har en sådan inbjudan och om de ges möjlighet av de estniska myndigheterna att resa ut, är det självklart att det inte skall vara något problem att ge dem visum.

Anf. 74 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Ungdomarna har alltså en inbjudan från vänorten, som ju uppenbarligen inte betraktas som en myndighet i Estland, men om vänorten skall betraktas som en myndighet borde ju en sådan inbjudan vara tillräcklig.

Anf. 75 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det är i så fall upp till de estniska myndigheterna att acceptera den vänorten som en myndighet. Det kan inte jag avgöra.

Anf. 76 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Från svensk synpunkt är emellertid inte en kommun att betrakta som någon myndighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på frågorna 1990/91:516 och 524 om kurdiska flyktingar i Sverige

Anf. 77 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig om regeringen avser att stoppa utvisningar av kurder med anledning av den aktuella situationen i Irak, och Maria Leissner har frågat om jag är beredd att ge amnesti åt de kurder som efter avvisningsbeslut gömmer sig här i landet.

Jag har valt att besvara dessa två frågor i ett sammanhang.

Det är ytterst sällsynt att ärenden rörande kurder med irakiskt medborgarskap blir föremål för regeringens prövning. De irakiska kurderna får vanligtvis stanna här redan efter beslut av invandrarverket. Dagens situation i Irak förändrar följaktligen inte deras möjligheter att få asyl här i landet.

De beslut om utvisning av kurder jag känner till rör kurder från Turkiet.

När det gäller situationen för kurderna i Turkiet har Berith Eriksson säkert följt utvecklingen där i svensk massmedia under den gångna veckan. Det turkiska parlamentet har bl.a. avskaffat förbudet mot det kurdiska språket och gett klartecken till frigivningar av tiotusentals fångar. Det finns därför ingen anledning att ändra dagens praxis avseende kurder från Turkiet. Til syvende og sidst gäller det att i det enskilda ärendet ta ställning till det skyddsbehov som kan föreligga.

Svaret på Maria Leissners fråga är ett klart nej. Det är uteslutet att regeringen skulle fatta ett beslut om att alla asylsökanden som gömmer sig skall få stanna.

Anf. 78 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret. Jag har inte bara läst svensk massmedia, utan jag har även tagit del av turkiska tidningsartiklar som har översatts åt mig. Jag vet därför att språklagarna finns inskrivna i en ny lag om terrorism och separatism, lag nr 125.

Man behöver inte längre ha begått något brott. Det räcker med att vara medlem i en förbjuden organisation. Alla kurdiska organisationer är för-

bjudna, inte bara PKK. Det är tillräckligt att i ord eller skrift nämna en organisations namn eller en förbjuden organisations existens. Strafftiderna har fördubblats för dessa förseelser, även för omnämnande i tidningsartiklar. Hädanefter är det omöjligt att publicera en artikel som berättar om kurdiska organisationers existens och aktiviteter.

Höga jurister har kommenterat den här lagen i bl.a. tidningen Hümeyret. De anser att den nya lagen är mycket strängare än de gamla språklagarna och att det nu blir ändå lättare att arresteras folk. Alla de politiska fångar som har frigivits är villkorligt frigivna. Åklagare avser att gå igenom deras domar för att se i vilken utsträckning de kan åtalas på nytt efter den nya lagen.

För dem som fängslas enligt den nya lagen gäller att de inte får ha kontakt med andra intagna, att de inte får ta emot öppna besök osv.

Poliser som anmäls för tortyr skall inte arresteras, även om fången dött av tortyren. Då skall det alltså ske ett rättegångsförfarande utan häktning.

Det finns mycket att säga om den nya lagen. Jag vill därför fråga: Har invandrarverket och arbetsmarknadsdepartementet översatt och värderat den nya terrorist- och separatistlagen i Turkiet och dragit slutsatser av vad den leder till?

Anf. 79 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Också jag tackar invandrarministern för svaret.

Det kurdiska folket har utsatts för kanske den värsta förföljelsen någonsin. Förföljelsen är inte specifikt riktad enbart mot de irakiska kurderna. Den rädsla som kurderna känner, känner de oavsett om de bär på ett irakiskt, iranskt eller ett turkiskt medborgarskap.

Kurdernas rädsla är oerhörd. Situationen är naturligtvis mycket bekymmersam, inte bara i Irak utan även i Turkiet, där kurderna har påverkats väldigt starkt av det utrotningskrig som Saddam Hussein har fört mot de irakiska kurderna.

I Turkiet har man påverkats så starkt att vid den tidpunkt för några veckor sedan, då jag ställde frågan avrådde det svenska utrikesdepartementet definitivt alla svenskar att ens tänka tanken att bege sig på studier till de områden i Turkiet som det var fråga om, de kurdiska områdena.

Mot den bakgrunden gömmer sig tusentals av de asylsökande människorna i Sverige, för att de helt enkelt inte vågar åka hem. Många av dessa människor är troligtvis kurder. Eftersom det är så många som känner en så stark rädsla inför att just i det här läget bli tillbakasända på grund av att de är kurder, oavsett nationalitet, vill jag fråga om man inte kan tänka sig att tillfälligt avstå från utvisning av kurder till dess situationen har lugnat sig och man kan se vad som kommer att ske i framtiden. Man kan inte påstå att framtiden på något sätt är säker eller utstakad för det kurdiska folket. Jag vill därför än en gång vädja till invandrarministern att åtminstone ge löfte om att ta det varligt med verkställandet av utvisningar, även av de kurder som har andra medborgarskap än irakiska.

Anf. 80 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag vill understryka att jag inte på något sätt vill bagatellisera den situation som kurderna befinner sig i när det gäller något av dessa länder.

Även om den stora tragedin i dag har drabbat de irakiska kurderna är det mycket som återstår innan man kan säga att det är gott och väl ställt med de mänskliga rättigheterna för kurder också i andra länder. Det har vi debatterat många gånger här i kammaren, inte minst Berith Eriksson och jag.

Därifrån är det långt till något slags generellt beslut om att alla kurder som befinner sig i Sverige, inkl. de som gömmer sig, skulle få uppehållstillstånd. Det är ändå viktigt att understryka att för kurder från Irak gäller generellt den regeln i dag att de inte avvisas från Sverige, men detta är ingenting nytt.

Det finns säkert anledning för oss att fortsättningsvis studera och diskutera utvecklingen i Turkiet och utifrån resultatet av dessa studier och diskussioner göra olika bedömningar.

Något generellt besked om att alla kurder från Turkiet skall få uppehållstillstånd i Sverige är jag dock inte beredd att ge, vilket dagens frågor har handlat om.

Till sist vill jag säga att det tid efter annan kan uppstå situationer när invandrarverket och också polisen får överväga om det vid den aktuella tidpunkten är rimligt att verkställa en del utvisningar. Detta måste bedömas från fall till fall, och den uppgiften åligger den verkställande myndigheten.

Anf. 81 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! I sitt svar stödjer sig invandrarministern på uppgifter som har stått att läsa i svensk massmedia om att språklagarna har tagits bort och att politiska fångar har frigivits. Detta skulle inte ge någon anledning till att ändra praxis. Men det som har stått i svenska tidningar är inte hela sanningen, inte ens delar av den. Språklagarna är ju inte borta, utan de är överflyttade till en annan lag. Jag undrar därför fortfarande om det inte finns anledning att ändra praxis när det gäller kurder från Turkiet.

Anf. 82 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag kan mycket väl förstå invandrarministerns argument mot att ge permanent uppehållstillstånd som en lösning på den förhoppningsvis tillfälliga krisen i de olika delarna av Kurdistan.

Jag vill ta vara på det positiva i slutet av invandrarministerns inlägg om att det finns en möjlighet att dröja med avvisningarna till dess att situationen i området har lugnat ner sig.

Det kurdiska folket lever ju som ett folk, trots att de är fördelade på fyra-fem länder, men kanske framför allt på tre länder: Iran, Irak och Turkiet. Kurderna är släkt med varandra. De delar varandras öden, känner med varandra och de flyr till och söker skydd hos varandra. Därför går det egentligen inte att tala om olika nationaliteter. När man diskuterar kurder måste man göra det i ett sammanhang. Därför kan det finnas mycket starka skäl att ta det varligt, också med de turkiska kurderna.

Jag vill instämma i det som Berith Eriksson sade om att det inte har skett någon radikal förändring när det gäller de turkiska kurdernas rätt att tala sitt eget språk. Mycket av det som har stått i svensk massmedia är gammal skåpmat.

Anf. 83 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag vill bara än en gång understryka att den möjlighet för den verkställande myndigheten som jag pekade på finns ständigt, och den utgör också en skyldighet att hela tiden vara uppmärksam på vad en eventuell verkställighet kan innebära.

Vi skall självfallet på grundval av mer än vad som står i en svensk tidningsartikel skapa oss en bild av vad nya lagar och förändringar innebär, också i Turkiet. I mitt svar sade jag att detta inte har gett någon anledning till ändring av praxis i någondera riktningen, utan att det fortfarande handlar om att ta hänsyn till de enskilda ärendena och det skyddsbehov som anses föreligga.

Anf. 84 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Detta lät mer betryggande än det som framkom av invandrarministerens svar. Sedan gäller det att de verkställande myndigheterna verkligen tar hänsyn. Det råder just nu en mycket skärpt bevakning i de kurdiska områdena, såväl i Iran och i Turkiet som i Syrien. Det gör det mycket känsligt för personer som har flytt landet att komma tillbaka. Dessa personer riskerar att omedelbart bli fängslade.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1990/91:525 om irakiska kurder och flyktingkvoten

Anf. 85 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig om regeringen är beredd att erbjuda UNHCR att ta emot ett antal irakiska kurder i Sverige inom ramen för flyktingkvoten.

Regeringen har som bekant i flera omgångar beslutat om särskilda hjälpåtgärder för att lindra den situation som uppstått vid Iraks gränser till följd av de systematiska övergrepp som den kurdiska befolkningen i Irak nu utsätts för.

Regeringen står i kontinuerlig kontakt med bl.a. UNHCR och olika frivilligorganisationer för att säkra att hjälpen skall bli så effektiv som möjligt.

Det internationella samfundet är överens om att de kurdiska flyktingarnas situation är av sådan art och omfattning att den måste få sin långsiktiga, politiska lösning i regionen.

Detta utesluter inte att man, inom ramen för flyktingkvoten, ger uppehållstillstånd till flyktingar med särskilda skyddsbehov. Så sker redan i dag. Irakiska kurder ingår i den kvot som invandrarverket årligen tar ut från rådet.

Regeringen följer noga utvecklingen och överväger för närvarande vad som ytterligare kan göras.

Anf. 86 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag tycker att det var hålet i en mycket positiv ton. Jag noterar att inställningen från regeringens sida har förändrats

till det bättre under de gångna veckorna. Det finns naturligtvis många frågetecken när det gäller vad som skall hända med de 2 miljoner kurder som flytt från Irak. Självfallet måste de allra flesta finna en lösning helst i Irak, men det kan möjligtvis också ske i grannländerna Iran och Turkiet. Det väsentliga i det här fallet är dock att vi i Sverige dels visar att vi är beredda att, kanske framför allt symboliskt, ta emot en grupp av de irakiska kurderna, för att visa inte minst Turkiet att de övriga länderna i Europa och i världssamfundet är beredda att ta åtminstone en mindre del av bördan av de miljontals flyktingarna.

Det finns också en annan poäng, nämligen att väldigt många barn, vuxna och gamla har särskilda behov. De är kanske särskilt svårt skadade eller handikappade som skulle dra särskilt stor nytta av att komma till ett land där det finns möjligheter att få hjälp på sjukhus med sina handikapp osv.

Jag vill därför tacka invandrarministern för den positiva tonen. Jag hoppas att vi snart skall kunna få ett besked både om en höjd flyktingkvot och om att det inom ramen för denna höjda flyktingkvot skall kunna ges plats för ett antal av de irakiska kurderna, av de två skäl som jag nämnt.

Anf. 87 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det finns egentligen ingenting att argumentera om. Jag vill bara ställa mig litet frågande till att Maria Leissner tycker att det har blivit så mycket bättre från regeringens sida under de senaste två veckorna. Som jag pekar på i mitt svar har vi faktiskt under flera år tagit emot irakiska kurder inom ramen för den årliga kvoten, och det är självklart att det kommer att ske inom ramen för den kvot – vilken storlek den än må ha – som vi skall ha också i framtiden.

Det ingår där. Men det är viktigt att understryka att både de internationella organisationerna, UNHCR och de stora humanitära hjälporganisationerna i Sverige har varit överens om att det just nu handlar om snabba och effektiva insatser i regionen. Det är inte fråga om några symboliska handlingar utan om aktiva insatser.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1990/91:526 om bestämmelserna om visering för östeuropeiska medborgare

Anf. 88 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig när regeringen avser att lätta på viseringsbestämmelserna för Sovjet inkl. Baltikum samt för Rumänien och Bulgarien.

Enligt utlänningslagen skall utländska medborgare som reser in i eller vistas i Sverige ha visering, om de inte är nordbor eller innehar uppehållstillstånd. Regeringen har beslutat om en rad undantag från viseringskravet. Undantagen grundar sig ofta på bilaterala viseringsfrihetsavtal eller andra internationella överenskommelser. För att en reglerad invandring skall kunna bibehållas är viseringskravet i vissa fall nödvändigt. Regeringen kan

med hänsyn till läget i världen föreskriva undantag där det framstår som lämpligt.

Med anledning av den förändrade situationen i Östeuropa har det varit möjligt att på senare år undanta ungerska och tjeckiska medborgare från viseringskravet. Regeringen hoppas snart kunna undanta även polska medborgare.

Förändringarna i Östeuropa har nått olika långt i olika länder. Den snabba utvecklingen har lett till relativt stora migrationsönskemål, vilket också avser Sverige. Det råder stor fattigdom i delar av Östeuropa, och det är därför förståeligt att människor söker sig till andra länder.

Den svenska regeringen har verkat för ökad rörelsefrihet i Östeuropa och ser det som mycket positivt att det i dag är möjligt för medborgare i de flesta länder i Europa att resa fritt. Detta innebär emellertid inte någon rätt att stadigvarande bo eller arbeta i andra länder. Antalet personer från Sovjetunionen, Rumänien och Bulgarien som reser in i landet och begär att få stanna här har varit stort på senare tid trots, eller möjligen som en följd av, demokratiseringsprocessen. Mot bl.a. denna bakgrund är det för närvarande inte aktuellt med några ändringar i viseringskraven i förhållande till dessa länder. Detta innebär emellertid inte att man skulle vara restriktiv vad gäller viseringar. Tvärtom främjar den svenska regeringen utbyte mellan Sverige och Östeuropa, inte minst Baltikum, och antalet beviljade viseringar är mycket stort.

Anf. 89 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka invandrarministern för svaret på min fråga. Att mina frågor är så många beror på att det inte är var dag som man får tillfälle att se invandrarministern här i talarstolen. Det samlar ihop sig några frågor mellan varven.

När det gäller viseringsbestämmelserna för östeuropeiska medborgare är bakgrunden till min fråga att inte invandrarministern men väl arbetsmarknadsministern på ett studentmöte bl.a. har sagt att det när murarna rasar i Östeuropa är väsentligt att vi i väst inte bygger upp nya. Jag tror att det var ungefär de orden som hon använde. Hon poängterade på det mötet att det absolut inte fick utvecklas några hinder för östeuropéer att resa eller ens arbeta i Västeuropa inkl. Sverige. Hon ansåg också att det är självklart att ett turistvisum inte berördes av de restriktioner som fanns när det gällde viseringsbestämmelser.

Invandrarministern säger ungefär samma sak, dvs. att man inte är restriktiv. Men om man ser till vad som har hänt när människor har begärt att få komma till Sverige som turister, visar det sig att en polack har bara en 25-procentig chans att få komma till Sverige – 75,5 % av dem som ansöker om visum får avslag.

För den som är rumän är det litet bättre: 62,4 % får avslag. Alltså får nästan 40 % ja. För den som kommer från Bulgarien är det nästan lika illa som för den som kommer från Polen. Också av bulgarerna är det bara en fjärdedel som får komma in, osv.

Det är alltså inte så alldeles enkelt att resa omkring i den europeiska ge-

menskapen. Framför allt är det svårt att komma över den svenska tröskeln, åtminstone om man råkar komma från de nämnda länderna.

Jag skulle vilja fråga, eftersom invandrarministern ser så undrande ut, om det inte kan vara dags för en översyn av viseringsbestämmelserna, när det nu ser ut som det gör.

Anf. 90 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag vet inte om jag uppfattade Maria Leissner rätt. Jag vill bara kontrollera om hon sade att det var 25 % av dem som sökte visering från Polen som beviljades sådan. Jag har besökt konsulatet i Stettin för inte alltför länge sedan, och där talade man om att den som ansöker om visering till Sverige får det praktiskt taget rutinmässigt. Just Polen är alltså det land för vilket vi just nu närmast diskuterar undantag från kravet på visering.

Låt mig ta upp ett av de länder för vilka det ännu inte är tal om upphävande av viseringskravet och ge ett par exempel.

År 1989 ansökte 35 000 om visering från Sovjetunionen. År 1990 ansökte 65 000 om visering från olika svenska beskickningar i Sovjetunionen inkl. Baltikum. Av de 65 000 ansökningarna beviljades 80–85 %. Herr talman! Jag kan inte tycka att det på något sätt vittnar om någon stor restriktivitet i det här avseendet.

Vad arbetsmarknadsministern har sagt eller inte sagt på ett möte har jag utomordentligt svårt att uttala mig om, men jag vill återigen understryka att besöksviseringar är en sak och att rätten att resa till ett land, uppehålla sig där en längre tid och ta ett arbete är en helt annan sak. Men det vet ju också Maria Leissner.

Anf. 91 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! De siffror som jag har kommer enligt uppgift från riksdagens utredningstjänst från invandrarverket och gäller år 1990. Det är väl också så att vi när det gäller de nämnda länderna, Bulgarien och kanske framför allt Rumänien, har en restriktiv praxis för beviljande av inresevisum. Siffrorna pekar på detta.

Det är naturligtvis också fråga om en medveten policy från regeringens och invandrarverkets sida. I Bulgarien och Rumänien finns det fortfarande saker kvar att göra innan medborgarna kan känna sig helt nöjda med situationen där. Demokratiseringen är inte fullbordad. Det är mot den bakgrunden som man har en mera restriktiv praxis gentemot just de länderna.

Det är naturligtvis trevligt att läsa vackra formuleringar och att höra sådana från olika statsråd när de talar från den ena eller den andra talarstolen, men det vore också bra om verkligheten korrigerades efter de vackra löf-tena.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 92 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig vilka kriterier invandrarverket använder när asylsökande får avslag, trots att de kan "styrka aktivt engagemang i en förbjuden gerillarörelse".

Det är endast invandrarverket som kan redogöra för vilka bedömningar som verket gör vid beslutsfattandet. Jag kan bara uppmärksamma Ragnhild Pohanka på att det i varje enskilt ärende görs en individuell prövning av de skäl som åberopats.

Jag vill påpeka att utgången i ärenden avseende asylsökande kurder i hög grad är avhängig av vilket medborgarskap de har och varifrån de kommer. Jag hänvisar också till mitt svar på Maria Leissners och Berith Erikssons frågor.

Anf. 93 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag tackar för det kortfattade svaret. Jag kunde också ha deltagit i den tidigare debatten. Då hade jag kanske kommit längre in på detta problem.

Jag har valt att tala om en kurd, men det kunde också ha varit en man från Kosovo eller från Bangladesh. Den som har papperen klara kan få till svar – jag har läst de här utlåtandena – att om man har kunnat få pass har man så bra förbindelser att man inte behöver skydd. I ett fall hänvisades vidare till att om vederbörande inte hade legitimation eller identitetspapper, visste man inte vem det gällde, och även då var det tveksamt.

Jag har några exempel på män som har körkort eller andra identitetshandlingar, men som inte har pass. De har alltså smugglats ut. De har papper på att de har deltagit i olika befrielseörelser, och de har nära släktingar som har varit medlemmar i samma befrielseörelser och som torterats eller avrättats. Det finns också bevis för detta. De har ändå blivit utvisade.

Hur kan man utvisa en person som uppfyller alla dessa kriterier? Det måste ändå ligga i invandrarministerns intresse att ta del av sådana här exempel.

De här exemplen kommer inte från den faktasamling som har presenterats på en presskonferens i dag, utan det är fall som jag själv har tagit fram.

Anf. 94 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Möjligtvis kan Ragnhild Pohanka så småningom få litet ledning av den praxissamling som nu är under tryckning och som invandrarverket kommer att ge ut. Den kommer snart att finnas tillgänglig. En sådan praxissamling har sedan länge varit efterlyst, inte minst från denna kammar. Det har t.o.m. gjorts en direkt beställning från riksdagen av en praxissamling, som skulle ge litet vägledning beträffande praxis i ett antal fall. Det är möjligt att Ragnhild Pohanka genom denna praxissamling kan få litet svar på sina frågor.

Men det är ju inte bara invandrarverket som gör sådana här bedömningar, utan fallen kommer genom överklaganden också till mig. Vi får då väga in

olika saker, både vad gäller trovärdigheten och vad som kan styrkas. Dessutom får vi väga in huruvida de risker som man kan utsättas för då man återförvisas till sitt land är av den omfattning som den asylsökande själv hävdar.

Anf. 95 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har studerat den första delen av denna praxissamling, och jag måste säga att spåren förskräcker. Där står i stort sett bara "avvisades" och "icke trovärdig", ungefär samma saker som jag har läst i asylsökande flyktingars utvisningsbesked. Jag tycker inte att detta ger mig någon ledning. Jag skulle i stort sett efterlysa inte en praxissamling utan beslutsreferat. Varför man har utvisat vederbörande anges egentligen inte i de aktuella fallen. Det står bara "icke trovärdig". Det är de gamla vanliga hänvisningarna.

Jag anser att det är mycket tveksamt att när det gäller en så stor procentandel av de asylsökande inte tro på deras ord. I vittnesbås och i övrigt måste vi tro på vad människor säger. Kan vi bevisa att de talar osanning, är det en annan sak, men bevisbördan läggs nu helt på flyktingen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1990/91:553 om förbud i utlänningslagen om förvar av barn

Anf. 96 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Mot bakgrund av att rikspolisstyrelsen redovisat en av regeringen begärd undersökning om tillämpningen av utlänningslagens bestämmelser om förvar av barn, har Gudrun Schyman frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till att införa totalförbud i lagen mot beslut om förvar av barn.

Antalet barn som tas i förvar är mycket litet, 85–90 % tas aldrig i förvar. Det statistiska underlaget för rikspolisstyrelsens undersökning, som avser oktober månad 1988, 1989 resp. 1990 och avser den lilla andel som tas i förvar, är därför bräckligt och känsligt för de förutsättningar analysen bygger på. Rikspolisstyrelsen konstaterar ju också avslutningsvis att "några klara tendenser inte är möjliga att notera".

Rikspolisstyrelsen har angivit hur många barn som togs i förvar under oktober månad 1988, 1989 och 1990. För att få ett mått på om *andelen* barn ökat har rikspolisstyrelsen ställt samman *antalet* utvisningsbeslut under de aktuella månaderna och därvid schablonmässigt beräknat att andelen barn per familj utgör 26–27 %. Andelen barn tagna i förvar har (med detta synsätt) sjunkit under 1988 och 1989 och därefter ökat. Detta är oroväckande.

I sin analys förklarar rikspolisstyrelsen ökningen 1990 med att verkställighetsbeslut under senare delen av 1990 till stor del har gällt bulgarienturkar och Kosovoalbaner. Bland dessa fanns familjer med många barn.

Inom arbetsmarknadsdepartementet har gjorts en kompletterande utredning avseende hösten 1988, 1989 resp. 1990. Denna pekar på att antalet barn per familj i verkligheten var avsevärt högre än de 27 % som rikspolisstyrelsen schablonmässigt utgått från i sin undersökning och att rikspolisstyrelsens

förklaring synes korrekt. Det råder inget tvivel om, vill jag betona, att lagen begränsar möjligheterna att ta barn i förvar. Av rikspolisstyrelsens undersökning framgår också att polisen redan under 1989 började tillämpa de restriktiva bestämmelserna om förvar av barn, och man redovisar att andelen barn som tagits i förvar minskat mellan åren 1988 och 1989.

Inom departementet kommer kontakter att tas med rikspolisstyrelsen och statens invandrarverk för att i ett längre tidsperspektiv säkerställa en uppföljning av andelen barn som tas i förvar.

Endast ett fåtal asylsökande som får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd i Sverige reser hem frivilligt. Vi har regler om att ingen skall vistas i landet illegalt. Polisen har därför en skyldighet att verkställa ett avlägsnandebeslut. Då polisen i ett enskilt fall bedömer att det är uppenbart att det finns risk för undanhållande från en verkställighet som inte bör fördröjas, har polisen rätt att fatta beslut om förvar i avvaktan på att verkställighet skall komma till stånd. Om förvarstagande av barn omöjliggjordes helt, skulle detta få till resultat att avlägsnandebeslut rörande barnfamiljer i vissa fall inte skulle kunna verkställas.

Svaret på Gudrun Schymans fråga är att jag inte är beredd att ta initiativ till att införa totalförbud mot beslut om förvar av barn men att regeringen noga, även i fortsättningen, avser att följa utvecklingen av myndigheternas praxis.

Anf. 97 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall be att få tacka för svaret. Det gläder mig naturligtvis att regeringen tänker följa utvecklingen av myndigheternas praxis, men jag delar inte tolkningen av den analys som rikspolisstyrelsen har gjort. Jag har naturligtvis också gått igenom den inför den här debatten. Jag tycker att det är litet väl magstarkt att säga att man inte kan utläsa några tendenser, för det kan man faktiskt göra.

Andelen barn som tas om hand har faktiskt ökat från 181 första halvåret 1990 till 293 andra halvåret, en ökning med 61 %. Man för i rikspolisstyrelsens utredning en diskussion om vad det kan bero på. I det ena avseendet har det inte varit någon ökning, men i fråga om verkställigheten har det varit en mycket stor ökning.

Man säger att detta beror på att det är fråga om familjer med fler barn. Det är väl möjligt att familjerna har fler barn än det genomsnitt som man har räknat med, men inte ens den högre procentsiffran i rikspolisstyrelsens rapport kan tillnärmelsevis förklara denna ökning.

Inläsningen av barn i samband med verkställighet har ökat. I oktober 1990 togs 15 % av barnen i förvar, jämfört med 8,5 % året dessförinnan. Det är en ökning med 75 %, och den kan inte förklaras enbart med att det är fråga om större barnfamiljer. Under perioden har dessutom fler än tidigare gått under jorden och finns alltså inte med i statistiken. Man har således anledning att tro att procenttalet är ännu större. Detta borde mana till en viss eftertanke, och jag undrar hur den eftertanken ser ut.

Anf. 98 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Låt mig bara påminna om att det magstarka uttalandet om att det inte fanns några tendenser var ett citat från rikspolisstyrelsen. Jag har

i mitt svar flera gånger understrukit att vi visst skall se på dessa siffror med eftertanke. Jag kan också försäkra Gudrun Schyman att vi har gjort det.

Låt mig först säga att jag är glad över att vi äntligen har börjat få en statistik att diskutera. Bristen på en sådan har varit ett av problemen och en av källorna till den kritik som jag har fått här i kammaren. Det har inte funnits någon bra statistik över förvar av barn. Låt mig återigen understryka att en sådan nu finns, men också säga att den är ganska bräcklig.

Vi har, som jag sade, sett litet på sammansättningen av de stora grupperna av bulgarienturkar och Kosovoalbaner. Den undersökning som vi gjorde beträffande hösten 1990 visade att andelen barn bland bulgarienturkarna var ungefär 63 % och bland Kosovoalbanerna 71 %. För övriga grupper var andelen barn 23 %. Det vore utomordentligt märkligt om detta inte skulle avspegla sig i statistiken.

Gudrun Schyman ger mig också själv ett argument genom att säga att fler har gått under jorden under denna tid. Det visar att det inte alltid har varit en orimlig bedömning från den verkställande myndighetens sida att det har varit nödvändigt att ta i förvar för att man skall kunna verkställa myndigheternas beslut.

Anf. 99 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Vi menar ju att det inte är nödvändigt att ha barn i förvar. Vår inställning i denna fråga är att man skall totalförbjuda den möjligheten. Det har vi motionerat om flera gånger, och den åsikten delar vi också med andra partier här i riksdagen.

Jag kan inte riktigt förstå argumentationen att det skulle vara omöjligt att införa ett totalförbud mot beslut om förvar av barn. Det finns länder som har ett sådant förbud.

En annan fråga är: Hur stämmer detta egentligen överens med barnkonventionen om förbud mot att ha barn i fängsligt förvar? Om jag inte minns fel skrev vi under den i höstas. Också den manar till rättelse i dessa frågor. Läget är alltså inte så entydigt.

Även om genomsnittssiffrorna för antalet barn i de berörda familjerna är högre, är ökningen så dramatiskt stor att man har all anledning att tro att det faktum att lagen ändrades på det sätt som vi med många andra har kritiserat har föranlett denna ökning.

Anf. 100 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! För det första tog vi bort kriterier ur lagen för att ha barn i förvar. Vi inskränkte alltså möjligheterna härtill.

För det andra handlar inte förvar av barn om att ta barn i fängsligt förvar.

För det tredje tycker jag ändå att man vid en analys av denna statistik måste se på vilken sammansättning den grupp som skall utvisas har.

För det fjärde, Gudrun Schyman, vill jag återigen understryka att vi mycket noga studerar de här siffrorna. Vi skall fortsätta att analysera vad som ligger bakom de siffror som efter hand kommer fram. Jag tycker att det finns en rimlig förklaring till att stickproven från oktobersiffrorna tre år i rad ser ut som de gör.

Anf. 101 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Om den nya lagstiftningen skulle innebära förbättringar eller inte rådde det mycket delade meningar om. Efter en hel del kritik, bl. a. från jurister som sysslar med den här frågan, fick rikspolisstyrelsen i uppdrag att göra denna undersökning. Nu har man redovisat siffror som visar på en ökning. Man säger att det kanske inte beror på lagen, utan det kan bero på något annat. Då är det bra att ta reda på hur det förhåller sig. Det är bra att man följer utvecklingen noga. Men det jag undrar är: Om de här siffrorna fortsätter att visa på en ökning, vad är regeringen beredd att göra?

Anf. 102 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag tar kammarens tid i anspråk någon minut till. Jag tycker att detta är en viktig fråga. Det är inte så att jag vill sopa den här frågan under mattan, utan den är utomordentligt viktig.

Skulle man använda lagen på ett vidlyftigare sätt i dag, samtidigt som vi har inskränkt möjligheterna att ta barn i förvar, kommer detta naturligtvis mycket snart att visa sig, inte minst i enskilda fall. Det kommer fram att den verkställande myndigheten har gjort något som man inte har underlag för i lagen. Det är bl. a. av det skälet som jag tycker att det finns anledning att följa den här frågan noga.

Anf. 103 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Då utgår jag ifrån att vi också får anledning att återkomma här i kammaren om frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1990/91:554 om yttrandefriheten vid ett svenskt EG-medlemskap

Anf. 104 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Hans Leghammar har frågat mig vilken bedömning regeringen gör när det gäller yttrandefriheten för svenska medborgare vid ett svenskt EG-medlemskap och om dagens yttrandefrihet enligt regeringen kan garanteras.

Vi undersöker för närvarande hur ett EG-medlemskap skulle förhålla sig till yttrandefriheten och övriga s.k. fri- och rättigheter i regeringsformen. Resultatet av det arbetet skall överlämnas till den kommitté som regeringen den 11 april 1991 beslutat tillkalla för att överväga grundlagsfrågor inför ett svenskt medlemskap i EG.

Vi väntar alltså på resultatet av den undersökningen. Jag vill dock säga att EG-domstolen som en allmän rättsgrundsats slagit fast att de grundläggande fri- och rättigheterna i varje medlemsstat skall respekteras. Domstolen har också uttalat att hänsyn skall tas till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och de traktater som hör till den. Domstolen kan alltså sägas ha införlivat både konventionen och varje enskild medlemsstats grundläggande fri- och rättigheter i EGs rättssystem.

Jag anser att ett medlemskap i EG inte kan befaras leda till ett sämre skydd för våra grundläggande fri- och rättigheter.

Anf. 105 HANS LEGHAMMAR (mp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Min fråga har upprinnelse i en artikel i tidningen Statstjänstemannen, nr 3 i år. Där görs en genomgång av hur meddelarfriheten kan hotas vid ett medlemskap i EG. Jag ser att jag var litet slarvig när jag skrev frågan sent på torsdagsnatten och gled över i allmänna termer om yttrandefrihet. Den faller under tryckfrihetsförordningen. Men när svaret kom blev jag litet fundersam över om inte frågan medvetet fått glida över på detta område. Bemödar man sig om att läsa artikeln ser man att den helt och hållet handlar om meddelarfriheten. Justitieministern gör här ett allmänt uttalande om yttrandefriheten, trots att hela artikeln handlade om meddelarfriheten.

Ett uttalande i den här artikeln av pressombudsmannen Hans-Gunnar Axberger tycker jag är ganska frapperande. Det manar till eftertanke och diskussion i den viktiga frågan om meddelarfriheten. Han gör slutledningen att den västeuropeiska rättsuppfattningen på sikt säkert kommer att genomsyra även det offentlighetsrättsliga området och att meddelarfriheten därigenom kommer att vara hotad.

Det var detta som frågan egentligen handlade om, liksom hela den artikel som jag nämnde i min fråga. Jag hoppas att justitieministern kan gå in på den frågan egentligen handlade om, även om jag var litet slarvig vid formuleringen av frågan, det skall tillstås.

Anf. 106 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag trodde att det var avsiktligt som frågan gällde yttrandefriheten mer generellt. Anledningen till det är helt enkelt att en medarbetare på justitiedepartementet, som är mycket kunnig på det här området, i artikeln uttalar sig om meddelarfriheten. Hon menar att det inte finns några risker för att meddelarfriheten skulle behöva begränsas vid ett medlemskap i EG. Jag hyser själv inte heller någon oro på den punkten.

Anf. 107 HANS LEGHAMMAR (mp):

Herr talman! Så justitieministern menar att de risker som allmänhetens pressombudsman Hans-Gunnar Axberger skrivit om i den här artikeln är helt ogrundade?

Anf. 108 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! I den där artikeln finns det en del uttalanden som är oklara. Jag har egentligen litet svårt att förstå vad de syftar till. Därför kan jag bara säga att jag tror att det är obefogat att hysa oro för hur meddelarfriheten vid ett EG-medlemskap kommer att gälla i Sverige.

Anf. 109 HANS LEGHAMMAR (mp):

Herr talman! Den gränsdragning som Axberger gör i artikeln är att vi i vårt land är ganska speciella i vår syn när det gäller det offentlighetsrättsliga området. Han ser en stor fara i att det blir en gemensam syn på det offentlig-

rättsliga området. Vi skulle då bli tvungna att följa andra länder som inte har meddelarfriheten. Därför frågade jag alldeles nyss om justitieministern anser att Axbergers uttalande är helt ogrundat. Jag tycker att det finns starka skäl för hans syn på saken.

Prot. 1990/91:100

23 april 1991

Svar på frågor

Anf. 110 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag delar alltså inte denna oro och tror inte att vi när det gäller sådana grundläggande rättigheter behöver anpassa vår lagstiftning till vad som gäller i EG i övrigt.

Anf. 111 HANS LEGHAMMAR (mp):

Herr talman! Kan jag tolka detta svar som att ministern ger mig ett löfte att vi inte behöver göra några eftergifter på detta område?

Anf. 112 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag vill givetvis inte ge några löften, särskilt inte mot bakgrund av att jag faktiskt håller på att utreda frågan och har en särskild kommitté som skall se på grundlagsfrågorna. Jag har gett min bedömning och min uppfattning i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.41 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera frågestunden till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

19 § Svar på fråga 1990/91:520 om ny förarutbildning

Anf. 113 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Görel Bohlin har frågat mig när ett tillstånd kommer för trafiksäkerhetsverket (TSV) att bedriva försöksverksamhet med övningskörning från 16 år.

Bakgrunden till frågan är ett förslag från TSV om att på försök sänka åldersgränsen för övningskörning med bil från 17 år och 6 månader till 16 år. Förebilden kommer från Frankrike.

Jag kan meddela Görel Bohlin att jag kommer att föreslå regeringen att TSV skall få ett uppdrag att utforma en detaljerad plan för hur ett försök med övningskörning för dem som fyllt 16 år skulle kunna utföras.

Anf. 114 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Jag är litet förvånad över att kommunikationsministern måste ha en "detaljerad plan". Jag har intresserat mig mycket för denna fråga, och jag har fått en del papper från trafiksäkerhetsverket, som visar att planerna redan är ganska detaljerade. Jag tycker därför att det borde vara möjligt att ge ett tillstånd mycket snart.

Det skall börja med en informationsdag, och sedan följer 20 timmars undervisning i trafikskola. Därefter får man ett intyg och kan då börja övningskörningen, som skall pågå minst under ett år. Det finns också regler för vilka som får övningsköra med elever. Övningskörningen skall omfatta minst 300 mil. Det finns vidare restriktioner beträffande hastigheten och för hur bilen får se ut, osv. Man har också tagit fram en särskild handledning.

Jag tycker alltså att de utarbetade reglerna är ganska detaljerade, och jag undrar vad det är för slags handlingsplan som kommunikationsministern därutöver begär.

Jag ser denna fråga som kolossalt brådskande. I Frankrike, varifrån vi hämtat modellen för denna utbildning, har man funnit att man sparar kolossalt många liv genom den här ordningen.

När tänker kommunikationsministern ta upp denna fråga i regeringen? På torsdag, kanske!

Anf. 115 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Görel Bohlin gissade ganska bra – jag kommer att ta upp frågan på torsdagens regeringssammanträde.

Jag tycker ändå att det finns skäl att begära en i vissa avseenden mer preciserad plan. Häri bör ingå att man anger vilka försöksområden verksamheten skall omfatta. Här måste det till ett samråd mellan olika myndigheter.

Jag tycker vidare att Görel Bohlin drar litet förhastade slutsatser av försöket i Frankrike. Jag är inte alldeles övertygad om att resultaten i Frankrike är direkt överförbara på Sverige. Jag är inte heller alldeles övertygad om att de mycket positiva effekter som Görel Bohlin här beskriver i verkligheten har uppnåtts.

Jag ser dock positivt på att man nu gör ett försök i Sverige, men jag tror inte att man skall skriva upp förväntningarna alltför högt.

Anf. 116 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Det är riktigt att jag har stora förväntningar inför dessa förändringar av möjligheterna att få övningsköra. I Frankrike har man kunnat konstatera att antalet olyckor har blivit sju gånger färre än innan man införde denna ordning – och det är ganska mycket.

Resultaten är kanske inte alls direkt överförbara till svenska förhållanden, men skillnaden är så pass stor att den är mycket intressant. Nu har regeringen funderat sedan i september, då remissarbetet med TSVs framställning blev klart. TSV hade också ett förslag till försöksområde, nämligen Hallands län, som hade gjort framställning om att få ha denna försöksverksamhet. Myndigheterna där hade också tillstyrkt förslaget. Anser kommunikationsministern kanske att vi måste ha fler försöksområden?

Anf. 117 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att det kan finnas skäl att fundera över att ha mer än ett försöksområde. Min grundinställning är att om man skall bedriva ett försök och få ett utslagsgivande resultat, bör man ha områden med olika social struktur och olika miljöer att arbeta med. Jag vill på den punkten inte precisera mig närmare. Jag tycker bara att det kan vara skäl att fundera över mer än ett område. Jag anser också att försöksområdena bör vara ganska avgränsade, så att man klart kan avläsa resultaten.

Anf. 118 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag ser detta som ett viktigt steg på vägen, och hoppas jag att det inte blir någon bordläggning av ärendet vid regeringens sammanträde på torsdag. Jag hoppas också att man då bestämmer sig för några försöksområden, kanske något mindre än ett helt län – jag förstår att även det kan vara angeläget. Detta kan vara en klok synpunkt.

Ett nytt förslag brådskar under alla förhållanden. Erfarenheterna från Frankrike är mycket positiva. Den här ordningen leder också till en annan effekt, nämligen till en minskning av antalet körkortsprov för motorcykel. För motorcyklar är olycksfrekvensen mycket hög. Det blir alltså dubbla effekter: dels för körning med bil, dels ett minskat antal motorcykelsolyckor.

Jag ser fram mot att få ta del av regeringens förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1990/91:527 om administrationen av transportstödet till Gotland

Anf. 119 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Ingrid Hasselström Nyvall har, mot bakgrund av att riksdagen nyligen beslutat att administrationen av transportstödet för Gotland skall överföras från transportrådet till sjöfartsverket, frågat mig om jag vill överväga att ompröva lokaliseringen av administrationen till Gotlands län i linje med direktiven till transportstödsutredningen.

Enligt min mening är principen om att regionala stöd i möjligaste mån bör hanteras på regional nivå riktig. Vad avser administrationen av transportstödet för Gotland finns det dock, enligt min bedömning, en begränsning när det gäller möjligheten att föra över ansvaret till Gotlands län. Riksdagen har för bara ett par veckor sedan enhälligt anslutit sig till denna uppfattning. Nuvarande avtal med rederiet Nordström & Thulin är en affärsmässig uppgörelse som från statens sida kräver uppföljning och bevakning. Den uppgiften bör ligga på en central myndighet, bl.a. därför att transportstödet inte enbart är en regional angelägenhet. Regionen har i det här fallet möjlighet att delta i beslutsprocessen genom de sammankomster den centrala myndigheten har tillsammans med Gotlandslinjen och Gotlandsintressenterna, där bl.a. taxor och turlistor diskuteras.

Av nämnda skäl är jag därför inte nu beredd att ompröva lokaliseringen av administrationen av transportstödet för Gotland.

Anf. 120 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet Andersson!

Tyvärr var svaret det väntade. Regeringen är uppenbarligen inte benägen att följa de utredningsdirektiv den själv en gång gett utredningen om transportstöd.

Det finns naturligtvis skäl, t.ex. förändringar i tiden, som gör att regeringens beslut inte följer en utrednings direktiv och förslag. Ofta kommer besparingskrav in i bilden. När utredningen om framtida transportstödet tillsattes för ett och ett halvt år sedan var Gotlandsstödet bara en del av de frågor som skulle behandlas.

Direktiven byggde i stor utsträckning på betänkandet från regionalpolitiska kommittén, som bl.a. ansåg att ett system för transportstöd "bör ha sin utgångspunkt i en förenklad och decentraliserad administration". För Gotland bör därför enligt direktiven prövas "möjligheterna till en överföring av administrationen av stödet till Gotland till den regionala nivån".

Utredningens förslag gick på samma linje, och man fann att "stödet till sjötrafiken till Gotland inom ramen för gällande avtal bör flyttas från transportrådet till länsstyrelsen i Gotlands län."

Detta var alltså innan transportrådet lade fram sitt förslag till avveckling. Förslaget i budgetpropositionen att administrationen skulle överflyttas till sjöfartsverket presenterades helt lakoniskt och utan motiveringar. Nu har statsrådet lämnat ett par motiveringar, men jag vill ändå ställa ytterligare en fråga. I svaret sägs att administrationen inte skall överlåtas, utan att den bör ligga på en central myndighet. Men själva förhandlingarna kommer ju att ligga kvar inom regeringen, och detta gäller den formella handläggningen av administrationen. Skulle inte den kunna skötas från länsstyrelsen i Gotland?

Anf. 121 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Ingrid Hasselström Nyvall anmärker på att regeringen inte följer direktiv till en utredning. Det är mer anmärkningsvärt att Ingrid Hasselström Nyvall inte respekterar ett nyligen fattat riksdagsbeslut, som jag uppfattade som enhälligt. Detta är betydligt mer anmärkningsvärt.

Direktiven utgjorde anvisningar till utredningen, anvisningar efter vilka utredningen skulle arbeta, och det gjorde den. Sedan har utredningens betänkande varit ute på remiss, och vi har fått in synpunkter. Vi har nu uppfattat det så, att ett överförande till Gotlands län av uppgiften förutsatte vissa ändringar i konstruktionen av stödet. I varje fall är det min minnesbild av den reaktion vi fick från Gotlands läns länsstyrelse.

Efter bedömningar av remissutfallet och efter ytterligare funderingar har vi funnit det riktigt att lägga fram förslaget om sjöfartsverket, och detta har riksdagen ställt sig bakom. Det vore mycket anmärkningsvärt om jag nu, ett par veckor senare, skulle säga att jag inte längre bryr mig om riksdagsbeslutet utan i stället går tillbaka till mina synpunkter i direktiven.

Anf. 122 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Jag förstår mycket väl statsrådets syn på detta. Men jag upplevde det vid riksdagsbehandlingen av frågan så, att det var en fråga som man – om uttrycket ursäktas – inte riktigt tog till sig och funderade över. Det

finns just nu så många andra svåra frågor, och för många var denna fråga väldigt periferisk.

Eftersom Gotland inte har någon egen riksdagsledamot från folkpartiet försöker jag hjälpa Gotland i riksdagen, och av den anledningen var jag uppe och talade för min motion i denna fråga i samband med riksdagsbehandlingen. Skulle man någon gång försöka få en ändring till stånd i detta sammanhang, så var det nu, innan man hann sätta detta i sjön. Jag ville därför ändå ta detta tillfälle att än en gång rikta frågan till kommunikationsministern. Det handlar ju inte heller om besparingar, eftersom de pengar som skulle gå till Gotland är de som nu går till sjöfartsverket. Men Gotland behöver dessa pengar bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på frågorna 1990/91:541 och 545 om persontrafiken på inlandsbanan

Anf. 123 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder i syfte att trygga persontrafiken på inlandsbanan. Ulla Orring har frågat mig om jag anser att en inlandsbana utan spårbunden rälsbuss- och tågtrafik kan uppfylla kraven på ett fungerande transportsystem särskilt från turistisk synpunkt. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Transportrådet har haft regeringens uppdrag att, i enlighet med riksdagens beslut den 21 mars i år, redovisa förslag om persontrafiken på inlandsbanan. Transportrådet redovisade sitt uppdrag den 15 april. Av rapporten framgår att varken trafikhuvudmännen i de berörda länen eller Inlandskommunerna Ekonomisk förening har varit beredda att ta på sig ansvaret för fortsatt persontrafik på inlandsbanan enligt de villkor riksdagen fastlagt. Enligt riksdagens beslut skall då avtalet mellan transportrådet och trafikhuvudmännen om ersättningstrafik gälla. Regeringen beslutade därför den 18 april att godkänna detta avtal.

Avtalet innebär att trafikhuvudmännen i Kopparbergs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län övertar ansvaret för persontrafikförsörjningen fr.o.m. den 10 juni 1991. Trafikhuvudmännen erhåller, under en tioårsperiod, tillsammans 36 milj.kr. per år i statsbidrag. Avtalet skapar, enligt min bedömning, förutsättningar för en förbättrad och mer flexibel kollektivtrafik i det berörda området. Det ankommer nu på trafikhuvudmännen att utforma trafiken så att den tillgodoser berättigade krav på komfort, snabbhet och kvalitet.

Vad gäller turismen i regionen har naturligtvis inlandsbanan ett egenvärde i sig. Detta måste dock ställas mot den mycket stora subvention som krävs för att upprätthålla persontrafik på inlandsbanan. Den uppgår som bekant i dag till ca 800 kr. per resenär. Därtill kommer behov av minst 400 milj.kr. för investeringar. Jag vill vidare referera till den rapport Bill Fransson i egen-skap av utredare för inlandsbanan lämnat. Fransson säger där att en samlad marknadsföring av inlandet riktad till bilturister sannolikt skulle ge ökade

volymer av resande och långt överstiga den möjliga ökningen av resenärer på inlandsbanan.

Avslutningsvis vill jag erinra om att regeringen utöver statsbidraget om 36 milj.kr. per år för kollektivtrafik har föreslagit 80 milj.kr. för investeringar i syfte att trygga godstrafiken på inlandsbanan. Detta innebär mera omfattande insatser i inlandsregionen än tidigare i syfte att upprätthålla ett fungerande transportsystem.

Anf. 124 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill först tacka för svaret på min fråga. Jag ställde frågan innan regeringen hade fattat sitt beslut om en nedläggning av persontrafiken på inlandsbanan.

Jag är den förste att djupt beklaga att kommunikationsministern och regeringen kom fram till den ståndpunkten, dvs. att helt kallt säga nej till fortsatt persontrafik. Jag kan inte förstå varför inte socialdemokraterna och moderaterna här i riksdagen och senare inte heller regeringen kunde acceptera det förslag som vi från folkpartiet liberalerna förde fram, nämligen att SJ under en fortsatt tid av ett år skulle ta hand om trafiken och att de 18 inlandskommunerna under den tiden i lugn och ro skulle planera både ekonomin och det praktiska handlandet för övertagandet av trafiken.

När nu även regeringen sade bestämt nej till förslaget, hade inte inlandskommunerna någon anledning att driva frågan vidare, utan de ansåg att frågan därmed var spolad. Detta ståndpunktstagande belastar jag regeringen för. Det blev helt enkelt ett bryskt nej till inlandsbanan.

Jag vill, kommunikationsministern, mycket bestämt påstå att inlandsbanan och inlandsbanans framtid är en riksangelägenhet. Vad betyder detta beslut för dem som bor i den här delen av Sverige, i en glesbygd? Regionalpolitiskt är det ett fiasko för socialdemokraterna. Vad innebär beslutet för sysselsättningen? Vilka möjligheter finns att behålla de arbetstillfällena som hittills har funnits? De kommer successivt och mer eller mindre att försvinna. Vad innebär det för näringslivet, kommunikationsministern, att de företag som bedriver verksamhet och producerar varor och tjänster inte i längden kan räkna med att ha inlandsbanans godstrafik kvar? Jag utgår nämligen ifrån, att när man har tagit bort persontrafiken så står godstrafiken i tur nästa gång. Jag beklagar att regeringen fattade ett så negativt beslut.

Anf. 125 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som var precis det väntade, det innehöll inget positivt.

Statsrådet Georg Andersson känner säkert till att sommarturismen längs inlandsbanan förra året omsatte 50 miljoner. 15 000 människor bodde 150 000 nätter längs banan. Hur har statsrådet tänkt kompensera och ersätta det bortfallet? Hundratals anställda tvingas dessutom lämna sina jobb. Det är ett slag i ansiktet samtidigt som det finns åtskilliga tusentals tågresevilliga semesterfirare. Om de fyra länsstyrelserna nu finner former för att köra tågtrafiken den här sommaren – och det finns förslag på hur det skulle gå till – hur kommer då statsrådet att stötta förslaget? Det handlar ju i första hand

om sommaren. Jag tycker inte heller att svaret är riktigt korrekt. Inlands-kommunerna ville nämligen köra spårbunden trafik på inlandsbanan.

Hur skall sommarens turister kunna erbjudas en tågresa in i Europas sista vildmark? Hur skall marknadsföringen skötas, och av vem?

En framsynt satsning på inlandsbanan betyder miljoner för berörda kom-muner, och det vet statsrådet Georg Andersson. Jag måste ställa frågan: Är statsrådet motståndare till turism i våra trakter i inlandet? Vi kommer ju båda från Västerbotten. Är statsrådet också motståndare till spårbunden tra-fik på inlandsbanan, eftersom han i svaret särskilt nämner Bill Franssons ut-redning, i vilken sägs att en samlad marknadsföring av inlandet, riktad till bilturister, skulle ge ökade volymer av resande? Men vi vill ha tågresenärer på inlandsbanan.

Anf. 126 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Vissa frågor är bara ägnade att provocera och ställs inte för att frågeställaren vill ha svar på dem. Självfallet är jag mycket engagerad i turism i inlandet! Inlandet har utomordentligt stora turistiska värden och kommer att ha det även i framtiden. Vi har all anledning att tala mycket om det.

Folkpartiets förslag avslogs ju av riksdagen den 21 mars. Riksdagen fat-tade då ett beslut om villkoren, ställde 36 milj.kr. till förfogande, sade att det skulle vara fråga om en långsiktig lösning och uttalade sig beträffande underhållet. Det var riksdagens beslut, som sedan var vägledande för rege-ringens handläggning av ärendet. Vi kunde från regeringens sida naturligtvis inte säga: Vi struntar i riksdagens beslut och godtar minoritetens, dvs. folk-partiets, förslag. De pengar som det kostar har ju inte anvisats av riksdagen.

Nu uppträder folkpartiet med stora paroller om en ny start. Det förslaget innehåller sänkta skatter, sänkta sociala trygghetsinsatser på en rad områden och höjda hyror, dvs. ganska tuff Thatcherpolitik. Den skall folkpartiet ge-nomföra tillsammans med moderaterna – högeralliansen är bildad. Hur rim-mar det med att, som ni gjorde i reservationen om inlandsbanan, satsa 80 milj.kr. extra för att erbjuda rälsbussar på den här sträckan i stället för lands-vägsbussar? Det är ju skillnaden mellan förslagen. Det är ju inte sämre tran-sportförsörjning som regeringen erbjuder med den lösning som nu har ac-cepterats i regeringsförslaget.

Hugo Bergdahl tog upp sysselsättningen. De som engagerats för länstrafi-ken kommer naturligtvis att bli sysselsatta i det här området. Det är ett till-skott till sysselsättningen som får vägas mot den nedgång som det blir på järnvägssidan.

Anf. 127 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Kommunikationsministern tog upp finansieringen. För den händelse kommunikationsministern inte har läst vår reservation vill jag på-peka att det av den tydligt framgår att vi tar ett ekonomiskt ansvar. Vi har prioriterat inlandsbanan jämfört med en del andra objekt, och det borde kommunikationsministern känna till.

Jag vill gärna referera vad en av kommunikationsministerns partikamra-ter, kommunalrådet i Gällivare, har sagt: "Vi är oerhört besvikna på rege-

ringen efter det här chockbeskedet", säger Lars Israelsson i Gällivare kommun. "Beslutet slår oerhört hårt mot turismen, och det är många små näringsidkare som nu får se sitt arbete raserat. Bara här i Gällivare kommer vi att förlora 15 000 besökare, som årligen spenderar 9 milj.kr. i kommunen. Det är mycket pengar för oss här i Gällivare."

Den avslutande frågan till kommunikationsministern blir: Hur tror kommunikationsministern att handläggningen av frågan om inlandsbanan påverkar framtidstron hos de människor som bor efter inlandsbanan?

Anf. 128 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Nu försöker statsrådet Georg Andersson blanda bort korten genom att tala om det förslag som vi har lagt fram tillsammans med moderaterna. Men, Georg Andersson, nu skall vi tala om inlandsbanan.

Både Hugo Bergdahl och jag har nyligen åkt inlandsbanan och upplevt folkets vrede efter banan. Det är inte ett flexibelt kollektivtrafiksystem som man här kommer att erbjudas, utan det är ett busstrafiksystem som varken de som bor utefter inlandsbanan eller de som jobbar på SJ vill ha. Om Georg Andersson inte vet det kan jag tala om att man hade långtgående planer från SJ-personalens sida på hur man skulle organisera det här arbetet.

Jag vill till sist säga: Socialdemokraterna talar i valmanifest om att man vill ha en rättvis fördelning i hela folkets intresse. Vi vill bygga för framtiden, säger man. Men beslutet om nedläggning av inlandsbanan är destruktivt. Det bygger inte för framtiden.

Anf. 129 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! De båda frågeställarna har ställt frågor om trafikförsörjningen. Jag har svarat på dem: Det blir en god trafikförsörjning.

Jag skall beskriva hur det kan komma att se ut. I stället för nuvarande tre dagliga rälsbussturer i området Sveg-Östersund-Storuman kommer fem dubbelturer per dag mellan Sveg och Östersund och fyra mellan Östersund och Storuman att erbjudas. Det blir nästan en halvtimmes tidsvinst till Sveg, likaså en halvtimmes tidsvinst mellan Östersund och Storuman med bussalternativet. Det blir alltså fler turer, resorna går snabbare och det blir också bekväma bussar. Det är alltså inget katastrofalalternativ som erbjuds.

Men det alternativ som ni vill driva igenom skulle för nästa år ha inneburit 80 milj.kr. extra i statliga utgifter. Då frågar jag efter det ekonomiska ansvarstagandet.

Anf. 130 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Det ekonomiska ansvarstagandet! Jag vill gärna påminna kommunikationsministern om att vi i vårt parti är vana vid att ta ett ekonomiskt ansvar. Vi har t.o.m. bidragit till att regeringen har fått igenom en hel del av sina önskemål i det politiska arbetet här i kammaren genom att ställa upp för mål som vi har accepterat som riktiga för landet och tycker är till för människornas bästa. Vi har den bestämda uppfattningen att det här är en viktig fråga att driva på det sätt som vi har gjort. Vi vet vad det betyder för folket i inlandet.

Avslutningsvis: Hur tror kommunikationsministern att handläggningen

och besluten i den här frågan har påverkat framtidstron hos de människor som bor i den här delen av landet? Svara gärna på den frågan.

Prot. 1990/91:100
23 april 1991

Svar på frågor

Anf. 131 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Även bussförarna i länstrafiken tycker att det är en underlig politik att man skall lägga ned inlandsbanetrafiken, statsrådet.

Statsrådet säger att turismen längs inlandsbanan naturligtvis har ett värde i sig. Har turismen verkligen något värde, Georg Andersson? Jag tvivlar på att Georg Andersson innerst inne har den uppfattningen. Här är det fråga om att blanda bort korten.

Vi har tre dagliga turer. Vi hade behövt ha kvar de dagliga turerna på inlandsbanan. Och det kunde vi ha fått om man hade velat ge inlandskommunerna en chans att ta över till den 10 juni. Nu raskade man på med beslutet så att de inte skulle vara förberedda att ta över.

Det här är en olycka för Västerbottens inland, och det kommer säkert att visa sig den 15 september.

Anf. 132 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Hugo Bergdahl skryter med att han tidigare har ställt upp för socialdemokratiska mål. Nu konstaterar jag att folkpartiet ställer upp för moderaternas mål. Det är den nya politik som ni erbjuder. Det handlar i hög grad om ekonomiskt ansvar för landet, som ni inte vill ta – i varje fall inte för de sämst ställda.

Turismen vill jag säga några ord om. Ulla Orring talade om 150 000 gästnätter, som skulle vara beroende av inlandsbaneturismen. Det är naturligtvis en omöjlighet. Det skulle betyda att de 15 000 som passerar här stannade i genomsnitt tio nätter var inom området. Så fungerar ju inte inlandsbaneturismen.

Kommunerna ville köra tågtrafik. De erbjöds att göra det, men riksdagen satte upp ekonomiska gränser för det, och inom de gränserna ville kommunerna inte ta på sig det ansvaret.

Framtidstron tror jag att vi alla kan medverka till genom att satsa på det som ger tillväxt och genom att satsa på turism, som i det här området är av mycket stor betydelse – självfallet är det så.

Anf. 133 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Men kära kommunikationsministern! Vi diskuterar inlandsbanan, och så gör kommunikationsministern det fantastiska påståendet att vi driver en politik tillsammans med moderaterna. Är det inte riktigt att det är socialdemokraterna och moderaterna som har ställt till så att lösningen blivit som den blivit för inlandsbanan?

Jag är mycket överraskad över att kommunikationsministern inte håller sig till den frågan utan glider utanför ämnet. Är argumenten så svaga?

Kommunikationsministern säger att det kommer att bli så bra med den nya busstrafiken. Hur kan kommunikationsministern se det som en fördel? Friheten för turisterna som åkt med rälsbussarna har varit stor. De har kunnat få med sig sin utrustning. Hur kan det bli en förbättring när de skall trängas med sitt pick och pack i trånga bussar: Det är tält, sovsäckar och

annan utrustning som behövs för friluftsvistelse. De argumenten håller inte i ett verkligt resonemang, herr kommunikationsminister!

Anf. 134 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Turismen har fått en ökad betydelse i Västerbottens inland. Det beror säkert på trafiken på inlandsbanan.

När Hugo Bergdahl och jag åkte banan för ett par veckor sedan var det t.ex. fem engelsmän som hade lyckats leta rätt på biljetter till banan. De var hänfödda. De kom nämligen in i Europas sista vildmark tack vare inlandsbanan. När Georg Andersson talar om att det skall bli en förbättrad och mer flexibel kollektivtrafik med busstrafik är det rena hånet egentligen.

Här har människor förberett sig för en fantastisk säsong till sommaren. Skolklasser har skrivit flera brev och talat om att man skall åka efter inlandsbanan. Jag vill se inlandsbanan som ett slags transibirisk järnväg där man känner stor glädje och samhörighet när man åker. Detta vill alltså Georg Andersson förmena dessa människor. Jag tycker att det är skada.

Anf. 135 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Ni erbjuder ett utomordentligt dyrt alternativ. Jag har inte det ekonomiska utrymmet att erbjuda detta alternativ. Vi erbjuder en bra transportförsörjning med flera rese möjligheter, med bussar som kommer människorna närmare än vad inlandsbanan gör.

Ni svartmålar turismen i inlandet som om den skulle vara knuten till inlandsbanan i första hand. Det helt övervägande antalet turister kommer med bil eller buss. Vad beträffar vildmarken går det många vägar långt in i denna vildmark. Jag besöker den ofta, och jag har arbetat mycket med turism i inlandet, Ulla Orring.

Anf. 136 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Kommunikationsministern återkommer till detta med finansieringen. Jag har vid flera tillfällen, bl.a. under den här debatten, påpekat att vi har ett alternativ. Vi har sagt att vi prioriterar inlandsbanan. Det är ju innehållet i det politiska arbetet att man då och då måste prioritera. Vi har prioriterat på ett annat sätt än vad socialdemokraterna och moderaterna har gjort i den här kammaren.

Jag tycker att kommunikationsministern skall respektera att vi har lagt fram sådana förslag och inte försöka dölja detta i några dimridåer.

Sedan skulle jag vilja rekommendera kommunikationsministern, men det kanske är för sent i den här frågan, att åka utefter inlandsbanan under tre dagar, uppleva stämningen och märka att framtidstro saknas i dessa bygder. Jag har vid flera tillfällen tidigare år, men senast för några veckor sedan, åkt den här sträckan. Jag känner många av dessa människor, och de lider av det beslut som regeringen har fattat. Det måste väl vara negativt för en regering att fatta ett beslut som går totalt emot de människor som är berörda av den här trafikfrågan.

Anf. 137 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag tror att om statsrådet Georg Andersson hade tänkt litet grand på betydelsen av turismen och den här trafiken på inlandsbanan, hade

regeringen kunnat komma fram till ett helt annat beslut och SJ kunnat köra den här sträckan under sommaren. Sedan hade man kunnat förhandla vidare med inlandskommunerna.

Vi i folkpartiet talar om att vi vill mobilisera folk till insatser. Denna mobilisering är på gång i inlandskommunerna. Människorna är heltända på att göra enorma insatser, precis som man har gjort på andra ställen, t.ex. i Norsjö, där man har samlats kring linbanan.

Statsrådet säger att det kostar så och så mycket pengar, men den andra trafiken kostar också pengar. Hur är de beräkningarna gjorda? Det är väl inte gratis att åka med buss heller? Det blir inte samma turistvärde om man skall byta från en buss till en annan. Man vill åka hela sträckan med inlandsbanan. Det är det som är viktigt.

Anf. 138 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Ja, jag är beredd att fortsätta den här diskussionen hur länge som helst. Vi har många argument.

Det alternativ som ni vill få igenom här i riksdagen skulle nästa år kosta ca 120 milj.kr. Detta i en verksamhet som skulle ge intäkter på ca 8 milj.kr. Det handlar alltså om gigantiska subventioner för nöjet att kunna erbjuda människor att åka i en motorvagn, eller rälsbuss som vi talade om i min ungdom, i stället för i en landsvägsbuss. Landsvägsbussen skulle gå samma sträcka, komma genom samma trakter och man skulle se samma byar, samma skogar och samma myrar.

Anf. 139 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis kort konstatera att det har funnits en framtidstro i dessa bygder. Den har byggt på att det finns goda kommunikationer. Nu när inlandsbanans persontrafik läggs ner till att börja med – jag är rädd för att godstrafiken kommer ganska snart efter – är den här framtidstron i stort sett i botten. Det har jag kunnat konstatera.

Men kommunikationsministern vidhåller fortfarande att detta skall bli toppen. Det här skall bli bra. Det skall t.o.m. bli bättre.

Kommunikationsministern gör fortfarande detta konstaterande här i kväll, och det går emot det folk som bor i dessa bygder och som är berörda av detta. Det finns ett motsatsförhållande här. Det kan inte vara lyckat för de människor som måste ha framtidstro om de skall leva kvar i den här bygden. Den framtidstron saknas i dag till följd av beslutet om inlandsbanan.

Anf. 140 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag tycker att statsrådet skall vara rättvis i sin bedömning när det gäller de insatser som behöver göras. Statsrådet Georg Andersson vet säkert att man också skulle kunna köra inlandsbanan under det här året med dessa 36 milj.kr. om viljan fanns, och sedan låta inlandskommunerna ta över.

Jag kan inte låta bli att referera till socialdemokraternas flygblad som har delats ut i Umeå där jag bor. Där säger man att socialdemokraterna vill hävda allas rätt till arbete och föra en politik med rättvis fördelning i hela folkets intresse. Då vill jag fråga: Gäller detta också glesbygden och in-

landet? Detta är spiken i likkistan för inlandsborna, de som bor efter inlandsbanan. De kommuner som jag särskilt känner till är Dorotea, Vilhelmina, Storuman och Sorsele. Dessa kommuner har minskat med 120 personer under ett år. Hur många kommer det att bli nästa år?

Anf. 141 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är att göra inlandskommunerna och den här regionen en björntjänst när man framställer det som om deras existens står och faller med om man åker på räls eller om man åker på landsväg genom den här regionen. Det finns mycket stora värden i den här regionen. Det finns också mycket av framtidstro. Men ni svartmålar ju så till den grad. Det verkar som om det inte funnits något annat än en parallellagd räls genom de här skogarna och över de här myrarna.

Det gäller 36 milj.kr. Far inte med villfarelser och felaktig information, Ulla Orring. Detta erbjudande har ställts till kommunerna. De konstaterade att man inte kan köra järnväg inom ramen för det beloppet.

Anf. 142 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Det är riktigt, kommunikationsministern, att det finns mycket av värde i de här bygderna. Det finns djupa och värdefulla skogar, och inte minst finns det en god miljö. De människor som lever i den värld som vi har i dag behöver dessa rekreationsområden så väl. Det är på det viset, kommunikationsministern, att om man tar bort det som bygdens folk känner kärast för, uppstår det misstänksamhet mot samhället i dess helhet. Det går inte att komma ifrån att vi människor är sådana. Det gäller inte bara inlandsborna utan även oss som bor utanför inlandsområdet. De känner så, och det är bara att konstatera. Framtidstron är ganska rejält nedkörd, kommunikationsministern. Det behövs mycket starka krafter och mycket tid för att bygga upp framtidstron igen.

Anf. 143 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Vårt förslag var ju att SJ i första hand skulle köra ett år med 36 milj.kr. Vi gör även den bedömningen att upprustningen av inlandsbanan inte behöver gälla hela sträckan, utan bara bitvis. Bitvis är den ganska bra. Regeringen har ju också avsatt 80 miljoner för att upprusta inlandsbanan för godstrafiken.

Vi har också träffat järnvägsfolk som kör de här bussarna. De hade kommit fram med fantastiskt positiva idéer om hur man skulle kunna administrera och köra banan. Man skulle kunna sätta upp tåg – sovagnar – på stationerna så att folk skulle kunna ligga över. Man hade planerat. Nu blir dessa människor varslade. Det är negativ reklam för vårt vackra inland och för vårt vackra Västerbotten.

Anf. 144 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Ulla Orring och Hugo Bergdahl medverkar aktivt till att sprida denna negativa reklam och misstänksamhet genom att bl.a. säga att också godstrafiken nu skall försvinna trots att regeringens förslag innebär en satsning med 80 nya miljoner för att rusta upp de bandelar som behövs för

godstrafiken. Det är mer än någon regering har satsat på inlandsbanan på år och dag, men det talar ni inte om. Ni sprider misstänksamhet och säger: Nu rycker de också ifrån er godstrafiken.

Ulla Orring bör hålla sig till de summor folkpartiet liberalerna röstade för i riksdagen. Det var fråga om 60 milj.kr. till SJ och ett anslag till underhållskostnader av motsvarande storlek, dvs. totalt sett ca 120 milj.kr. för att få en intäkt på 8 milj.kr. Det var vad ni ville att regeringen och riksdagen skulle spendera.

Anf. 145 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Det är inte folkpartiet som sprider en negativ och missriktad reklam. Det gör regeringen genom sitt handlande i denna fråga. Det är bara att beklaga att människorna i glesbygden och de som bor utefter inlandsbanan inte fått det stöd som de har krävt och har rätt att få för att fortsätta driften med persontrafik på inlandsbanan.

Vi kommer att arbeta vidare för att det skall finnas en spårbunden persontrafik på inlandsbanan.

Anf. 146 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Kommunikationsministern säger att vi sprider olust i dessa bygder. Är det någon som har spridit olust och orsakat att den positiva känslan för bygden har minskat är det den socialdemokratiska regeringen. Det kan ni inte komma ifrån.

Vad är det för regionalpolitik och sysselsättningspolitik regeringen bedriver? Vilken syn på turismen har regeringen, och vad är det för kommunikationspolitik man bedriver genom att lägga ned inlandsbanan? Dessa frågor skulle jag kunna ställa till folket där uppe, och jag skulle få ett klart och entydigt svar. Men kommunikationsministern försvarar fortfarande en inställning som för de människor som bor i dessa bygder är helt ohållbar.

Anf. 147 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Regeringen lägger inte ned inlandsbanan. Vi satsar 80 milj.kr. för att rusta upp inlandsbanan i de delar som behövs för godstrafiken.

Anf. 148 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill ganska bestämt spå, att när man nu har lagt ned persontrafiken står godstrafiken ganska snart i tur. Det är den upplevelsen och den känsla som människorna i denna bygd har. Jag har lyssnat till dem under dagarna tre – dagar, kvällar och delvis in på småtimmarna.

Dessa människor är djupt oroad och tror inte på vad kommunikationsministern och regeringen säger. De misstror regeringens konstaterande att godstrafiken skall finnas kvar. Den finns kvar tills vidare, men jag siar att det inte kommer att ta så många år innan även godstrafiken är borta.

Anf. 149 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Detta sista inlägg var ett exempel på den misstro och misstänksamhet som Hugo Bergdahl och andra sprider i denna fråga.

Anf. 150 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Det finns bara en person som aktivt slår vakt om den politik som regeringen nu driver, och det är kommunikationsministern. Det beklagar människorna i dessa bygder, och de som främst beklagar det är icke minst socialdemokratiska kommunalråd. Jag har under min resa träffat flera av dem. De har klappat mig på axeln. En person uttryckte sig på följande sätt: Det är roligt att det åtminstone finns en person i Sveriges riksdag som stödjer oss, eftersom vi har en kommunikationsminister som vill oss illa.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1990/91:556 om domänverkets utförsäljning av mark

Anf. 151 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Åsa Domeij har frågat jordbruksminister Mats Hellström om regeringen avser att vidta några åtgärder i anledning av domänverkets utförsäljning av mark. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Låt mig först erinra om att regeringen i propositionen om näringspolitik för tillväxt (prop. 1990/91:87 s. 182) bl.a. föreslagit att regeringen bemyndigas att under budgetåret 1991/92 besluta om försäljning av staten tillhörig egendom under domänverkets förvaltning inom en ram av 950 milj.kr. Syftet med detta förslag är bl.a. att möjliggöra för domänverket att frigöra kapital för att kunna klara av den särskilda inleverans som ålagts verket budgetåret 1991/92. Med hänsyn till tidsåtgången vid försäljning av mark är de nu vidtagna åtgärderna en föreberedelse från domänverkets sida för att genom försäljningen klara av sitt åliggande budgetåret 1991/92. Först när riksdagen godkänt den föreslagna uppläggningsen och regeringen utfärdat föreskrifter för dem kan dessa åtgärder igångsättas.

Domänverket förvaltar domänreservat, naturreservat och fjällreservat på totalt 3,1 miljoner hektar. Enligt vad jag inhämtat från domänverket kommer verket inte att sälja någon mark med befintliga eller i dag planerade reservat utan att först samråda med de naturvårdande myndigheterna. Därmed utgår jag från att domänverkets aktuella markförsäljningar inte skall orsaka konflikter med naturvårdsintressen.

Ett område som uppmärksammats i olika skrivelser till industridepartementet är det nuvarande naturreservatet och den föreslagna Falufjällets nationalpark i Kopparbergs län. Att diskussion uppkommit beror enligt domänverket på att gränserna för den blivande nationalparken varit oklara. Enligt domänverket kommer inte en enda kvadratmeter att säljas som avses ingå i denna nationalpark.

Anf. 152 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret.

Det är bra att industriministern har tagit kontakt med domänverket och fått besked om att naturvården inte skall komma i kläm, och det är bra att

det blir ett samråd med länsstyrelserna. Men hur kommer detta samråd att gå till? Kommer domänverket också att ställa frågor till länsstyrelserna om den mark som länsstyrelserna ännu inte har kunnat avsätta som naturreservat, eftersom de har haft ont om pengar?

Anslagen har varit låga, och dessutom försämrades ersättningsbestämmelserna sett ur naturvårdens synpunkt i samband med att regeringen "köpte" centern för att kunna driva igenom den nya planlagstiftningen.

Anser industriministern att domänverket också bör samråda med de ideella naturvårdsorganisationerna? De kan ofta ha mycket lokal kunskap som inte länsstyrelserna har tillgång till.

Anf. 153 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Jag kan naturligtvis inte detaljerna i handläggningen av dessa ärenden. Det grundläggande är att domänverket har sagt att man skall ha kontakt med de olika myndigheter som för samhällets räkning bevakar naturvårdsintressena. Så länge som domänverket är ett affärsverk är det ytterst regeringen som fattar beslut i de flesta av dessa ärenden.

Anf. 154 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Innebär detta att regeringen i fortsättningen kommer att bevaka dessa frågor ordentligt? Om det dyker upp konflikter och den ideella naturvården klagar och säger att ett område borde ha blivit naturreservat, men länsstyrelserna inte har haft tillräckligt med pengar och därför inte kunnat förverkliga detta, innebär det då att regeringen kommer att lyssna ordentligt på i detta fall länsstyrelsernas naturvårdsenheter?

Anf. 155 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Det är en självklarhet att regeringen noga följer den verksamhet som bedrivs av en statlig myndighet så länge det är ett affärsverk och även när det är ett statligt bolag.

Anf. 156 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag får nöja mig med det svaret. Jag får bevaka regeringen för att se om frågan på nytt blir aktuell och några konflikter med naturvården dyker upp.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1990/91:497 om statliga lån till kommuner med dålig ekonomi

Anf. 157 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder med anledning av Malmö kommuns beslut om förlängd föräldraförsäkring.

Malmö kommun har skrivit till regeringen och hemställt att regeringen lämnar erforderligt medgivande för att försäkringskassan skall kunna admi-

nistrera den förlängda föräldraförsäkringen. Om genomförandet förutsätter författningsändring hemställer kommunen att regeringen vidtar åtgärder för dylik ändring. Ärendet bereds för närvarande i regeringskansliet. Regeringen har alltså ännu inte tagit ställning i ärendet.

I övrigt vill jag upprepa vad jag tidigare i år här i riksdagen svarade Sten Andersson på i princip samma fråga. Jag sade då att jag utgår ifrån att kommunen är kapabel att fatta de beslut som är förenliga med en god ekonomisk utveckling. Jag vidhåller denna uppfattning och avstår därför från att kommentera ett enskilt kommunalt beslut.

Jag avser alltså inte att vidta några specifika åtgärder med anledning av kommunens beslut om förlängd föräldraförsäkring. Däremot kommer regeringen att göra de ställningstaganden som krävs med hänsyn till den hemstäl- lan som Malmö kommun har lämnat.

Anf. 158 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Vi har i dagens nyhetssändningar hört finansministern tala om en kärv, hård och stenig väg. I det talet kan man hålla med honom. Men samtidigt säger han i detta fall ja till en framställan från en kommun och framhåller att kommunerna själva är kapabla att fatta sina beslut. Den kommunens politiska majoritet är inte kapabel att hantera sin ekonomi.

Malmö kommun fick för några år sedan 600 milj.kr. som fördelaktigt lån för att kunna sanera sin ekonomi. Samtidigt såg sig regeringen tvungen att springa ifrån sitt vallöfte om förlängd föräldraförsäkring.

Malmö kommun, som har en mycket dålig ekonomi, beslutar efter att ha fått lånet att införa den föräldraförsäkring som svenska folket i övrigt inte ansett sig ha råd med. Jag kan tänka mig, herr talman, att det finns många kommunalråd av olika partifärg runt om i Sverige som i dag tycker att det är egendomligt att regeringen tiger still och låter en kommun som har bland de sämsta finanserna i riket genomföra en reform som andra inte har råd med.

Tag som jämförelse att jag som privatperson kommer till banken och ber att få ett lån för att sanera min ekonomi. Banken ber att få se min budget och finner då där en resa till Mallorca. Om banken frågar hur jag tänker betala den och jag svarar att det skall ske med lånet, kommer jag aldrig att få ett lån "för att sanera min ekonomi".

Jag frågar igen: Är statsrådet beredd att acceptera att Malmö kommun med sin dåliga ekonomi genomför en reform som regeringen inte har råd att genomföra generellt för det svenska folket?

Anf. 159 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Jag har svarat på den fråga som Sten Andersson ställde. Regeringen skall pröva det ärende som Malmö kommun har lämnat in. Jag har i dag inget övrigt att tillägga.

Anf. 160 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Då skall jag påminna om att statsrådet när vi senast debatterade denna fråga sade att han skulle undersöka det budgetförslag som Malmö kommun skulle tillställa regeringen. Nu går kommunen in i budget- året med 200 miljoner i underskott. I dagarna har man genom pressen avise-

rat att det i bästa fall blir ytterligare 200 miljoner i underskott. Samtidigt som finansministern säger till svenska folket att nu måste vi spara och dra på de kraftiga kläderna, eftersom det nu blir besvärligt, blundar han i detta fall – naturligtvis därför att det är en socialdemokratiskt styrd kommun.

Prot. 1990/91:100
23 april 1991

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1990/91:514 om mervärdeskatteredovisningen

Anf. 161 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Wiggo Komstedt har, mot bakgrund av att skatteförvaltningen skickat ut påminnelse med uppmaning att deklarerera även till företagare som har lämnat sin redovisning till skattemyndigheten, frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder så att denna typ av byråkrati framgent inte alstras av svenska myndigheter och verk.

Enligt vad jag har erfarit från riksskatteverket har följande inträffat. De nya bestämmelserna om redovisning av mervärdeskatt innebär att företag med en mindre omsättning – under 200 000 kr. per år – inte skall vara registrerade i moms-systemet. Dessa företag skall i stället redovisa mervärdeskatten i samband med att man lämnar inkomstdeklaration. I samband med att de nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1991, avregistrerades således en mängd mindre företag som mervärdeskatteskyldiga i mervärdeskattesystemet. Huvuddelen av dessa företag har tidigare haft en redovisningsperiod om helt eller halvt kalenderår med redovisning den 5 april. Som en ren serviceåtgärd avsåg riksskatteverket att påminna dessa företagare om att de – trots att de nu var avregistrerade – ändå var skyldiga att lämna momsredovisning för kalenderåret 1990. På grund av ett missförstånd mellan riksskatteverket och det tryckeriföretag som anlätades, skickades påminnelserna ut i anslutning till uppbördsdagen den 5 april, i stället för som planerat i mitten av mars.

Jag delar naturligtvis Wiggo Komstedts uppfattning att onödig byråkrati inte skall förekomma. I det här speciella fallet kan jag ändå inte hålla med om att det skulle vara fråga om onödig byråkrati. Den försening som uppstod var naturligtvis olycklig, men påminnelsen skickades ut som en ren serviceåtgärd för de skattskyldiga. Med hänsyn härtill är jag inte beredd att vidta några särskilda åtgärder med anledning av händelsen.

Anf. 162 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Tack för svaret.

Jag har här en handling utsänd från, som jag trodde, mervärdeskatteenheten i Kristianstads län, där den skattskyldige anmodas att inkomma med redovisning av moms snarast. Den skattskyldige hade i detta fall långt tidigare inlämnat sin redovisning och för en månad sedan fått pengar tillbaka enligt den ordning som då gällde.

Ingenstans i detta papper står att den som redan har redovisat sin moms skall lämna handlingen utan åtgärd, såsom det brukar stå i krav från t.ex. televerket.

Mervärdeskatteenheten i länet har meddelat att denna handling har skickats ut centralt från riksskatteverket. Den har förorsakat ganska mycket extraarbete för länsstyrelsens skatteförvaltning, eftersom många har ringt och varit konfunderade.

Med den datateknik som vi har i dag borde det vara ganska lätt att undvika att skicka ut en sådan här anmodan till dem som redan har redovisat sin mervärdeskatt.

Det är typiskt för statsrådet att erkänna att det har begåtts ett fel men ändå försvara byråkratin.

Det framgår av tidigare utsänd handling att fr.o.m. den 1 januari 1991 uppnår ett antal skattskyldiga inte det redovisningsbelopp som gäller. Denna handling har utsänts långt tidigare, varför det här inte varit någonting att ta fel på.

Om detta skall betraktas som en extra service, är det väl ändå inte någon speciellt bra service om handlingen kommer ut först efter den tidpunkt som angivits för redovisningen. Det bör väl i så fall vara en påminnelse som utgår specifikt till dem som inte har lämnat in sin redovisning. Detta kostar pengar och förorsakar bekymmer både för myndigheten och för de privatpersoner som berörs.

Anf. 163 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Bakgrunden till detta beslut är att ett företag som har en mindre omsättning inte längre skall vara registrerat i momssystemet. Det är en åtgärd i den avbyråkratiseringsanda som Wiggo Komstedt efterlyser och som också jag principiellt kan omfatta. Vi vet att missförstånd ofta uppkommer i samband med sådana här omläggningar, och för att undvika missförstånd i detta fall bestämde sig riksskatteverket för att ge informationen, att även om registreringskyldigheten hade försvunnit från den 1 januari i år, så var man ändå skyldig att deklarerat under våren för inkomster som avsåg inkomståret 1990. Jag tror att den serviceåtgärden var påkallad och klok.

Genom ett förbiseende eller missförstånd skickades dessa påminnelser ut några veckor för sent. Vi kan vara överens om att detta var ett misstag.

Wiggo Komstedt säger att det med modern datateknik borde ha varit möjligt att gallra ut de företag som redan hade lämnat in sin deklaration. Jag är inte säker på att den åtgärden skulle spara pengar för statsverket eller innebära mindre byråkrati. Resultatet kunde mycket väl ha blivit det rakt motsatta. Det är enklare att skicka ut en blankett eller en broschyr generellt till alla som står i ett register än att på olika sätt ta reda på vilka som redan lämnat in sin deklaration och rensa bort dessa; det förfarandet kan i själva verket orsaka mycket mer arbete och större kostnader. Jag tror inte att vi som centralt placerade politiker så i detalj skall gå in på hur olika myndigheter hantlar sina rutiner, utan vi bör ha förtroende för att de klarar av det själva.

Anf. 164 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Det finns ett uttryck som har använts i denna kammare tidigare, nämligen att om man har satt foten i klaveret skall man låta den sitta kvar, eftersom det låter ännu värre när man försöker ta bort den. Detta gäl-

ler även i det här fallet. Jag tycker inte att det är lönt att försvara detta; en dumhet är begången.

Man kunde åtminstone i påminnelsen ha petat in en mening om att den som redan har gjort redovisningen över huvud taget inte behöver ta hänsyn till påminnelsen. Men det står ingenstans. Det kunde man ha kostat på sig. Missförstånd kan naturligtvis uppstå, men skattemyndigheten brukar ju sannerligen vara snabb, och man brukar ju inte vänta med att skicka ut påminnelser till dess tiden är överskriden.

Detta skulle alltså innebära extra besvär. Men man har ju lärt sig att man spar pengar genom användningen av datateknik och att det är det bästa sättet att komma till rätta med problem av det här slaget. I detta sammanhang har datatekniken i stället förorsakat bekymmer för en mängd enskilda människor, men det är väl inte så noga – det enda viktiga är väl att staten inte får några bekymmer.

Anf. 165 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag vill inte alls hålla det för uteslutet att riksskatteverket i den här aktuella broschyren borde ha petat in någon ytterligare mening. Det är tänkbart. Jag kan t.o.m. tänka mig att det i svensk historia har förekommit flera fall där myndigheter eller andra som skickat ut broschyrer borde ha petat in eller tagit bort en mening. Huruvida denna typ av debatter sedan hör hemma här i riksdagen, det är en annan sak.

Anf. 166 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Det är möjligt att sådana debatter inte hör hemma här i riksdagen, men om man inte gör något åt saken blir det inte speciellt lätt för den enskilde som försöker ringa, skriva eller på annat sätt ta kontakt med myndigheten. Vi vet vad som händer. Vi har som ledamöter ändå möjlighet att aktualisera denna typ av fall. Det var ganska lätt den här gången, eftersom den påminnelse jag har här i min hand har gått till en person som heter Wiggo Komstedt, med Brösarp som adress. Eftersom jag känner honom ganska väl var det lätt för mig att aktualisera frågan och därmed också få den belyst.

Jag finner att vi i den här diskussionen inte kommer mycket längre. Det var synd att vi inte kunde vara överens om att vi skall arbeta för att göra det enklare för enskilda människor i stället för att krångla till det.

Anf. 167 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Wiggo Komstedts sista slutsats var kanske något förhastad. Vi kan alldeles säkert vara överens om – och vi är med all säkerhet överens om – att det är precis den inriktning som våra myndigheters arbete skall ha. Jag menar att detta också är fallet. Jag vill på nytt påminna om att själva upprinnelsen till frågan är en betydande avbyråkratiseringsåtgärd som man har fattat beslut om för att minska den belastning som vårt skattesystem innebär för mindre företag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 168 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Karl-Gösta Svenson har frågat mig om regeringen omgående kommer att föreslå en sänkning av momsnivån avseende hotell- och restaurangtjänster samt personbefordran till europeisk nivå. Frågan har ställts mot bakgrund av den nedgång för svensk turistnäring som redovisats i utredningar från Handelshögskolan i Göteborg och från statens industriverk.

Jag avser inte att föreslå regeringen att agera för en sänkning av momsnivån för dessa tjänster. De återopade utredningarnas resultat utgör enligt min mening i sig inte tillräcklig grund för ett sådant förslag. Det är i och för sig möjligt att ett framtida svenskt medlemskap i EG kan föranleda att vissa förändringar av de indirekta skatterna blir nödvändiga. Det är dock inte möjligt att i dag fastställa vilka förändringar som kan bli nödvändiga. Jag är därför inte beredd att nu lämna några sådana förslag.

Anf. 169 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Sverige har världens högsta moms och därmed också världens högsta moms på typiska turisttjänster som hotell, restauranger, camping, liftar och persontransporter. Den genomsnittliga hotellmomsen i Västeuropa ligger på 7 % och den genomsnittliga restaurangmomsen på 10 %. Den genomsnittliga momsens på persontransporter i EG-länderna ligger på 6 %. Av våra konkurrentländer när det gäller vinterturism är det endast Österrike som har liftmoms. I deras fall rör det sig om 10 %, vilket skall jämföras med momsens i Sverige, som i dagsläget ligger på 25 %.

Två oberoende utredningar – en från Handelshögskolan i Göteborg och en från SIND – har klart visat att momshöjningen avseende hotell- och restaurangtjänster har resulterat i en mycket kraftig volymminskning. Försäljningen har minskat med minst 13 %. Omsättningen för mars i år ligger 28 % lägre än omsättningen för mars föregående år. Det är uppenbart att näringen har förlorat marknadsandelar. Efter vad jag förstår medger statsrådet detta i svaret, men han vill ändå inte sänka momsnivån för att på så sätt stärka konkurrenskraften inom näringen.

Tusentals människor har förlorat sina jobb. Det framgår av utredningarna. Antalet konkurser inom branschen har ökat kraftigt, och alla tecken tyder på att arbetslösheten stiger ytterligare, detta särskilt med tanke på att reseomsen har kommit till i år. Det är särskilt ungdomar och kvinnor som har drabbats och som kommer att drabbas ytterligare.

Jag vill med anledning härav ställa ytterligare en fråga till statsrådet. Är regeringen verkligen beredd att driva ut ytterligare tusentals människor inom denna näring – i huvudsak ungdomar och kvinnor – i arbetslöshet?

Anf. 170 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag tycker nog att Karl-Gösta Svenson litet för snabbt drar slutsatser av de här undersökningarna. Det påstås att man i dessa undersökningar skulle ha lagt fast att momsens har skapat dessa problem. Jag nöjer

mig med att läsa innantill ur det pressmeddelande som statens industriverk skickade ut i samband med att dess första delstudie publicerades. Själva rubriken lyder i all korthet: "Ännu för tidigt att dra några mer långtgående slutsatser av skatteomläggningens effekt på turismen". Det konstateras sedan i den följande texten att studien baserar sig på utvecklingen fram t.o.m. 1990. Därefter, vid det senaste årsskiftet, har huvuddelen av skattereformen trätt i kraft. Det är alltså först genom att studera effekterna under det här året och framöver som det är möjligt att mera slutgiltigt bedöma vilka effekter skattereformen får på turismen liksom på landets ekonomi i stort.

Den andra rapporten är skriven av Lars Nordström vid Handelshögskolan, och den är ett beställningsverk av Sveriges hotell- och restaurangförbund. Jag konstaterar att rapporten innehåller betydande brister. Jämförelsen med de nordiska grannländerna baseras helt och hållet på den mindre del av turistbranschen som avser hotellen, medan man helt saknar data från restaurangnäringen i de nordiska grannländerna, vilken svarar för 80 % av den samlade hotell- och restaurangbranschen. Att basera jämförelsen på så skakigt underlag är enligt min mening helt otillräckligt för att dra mera långtgående slutsatser.

Låt mig till sist fråga Karl-Gösta Svenson: Är det meningen att momsen skall differentieras, eller skall den sänkas generellt på det sätt som moderaterna och folkpartiet nyligen föreslog i en gemensam rapport, den s.k. högeralliansens rapport?

Anf. 171 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Högeralliansens rapport säger att vi skall sänka momsen generellt så att vi totalt sett kan anpassa nivån till den europeiska.

Men nu var det jag som ställde en fråga till statsrådet angående turistmomsen. Vi är från moderaterna beredda att sänka turistmomsen för att vi skall kunna anpassa oss till Europa och kunna konkurrera på ett något så när likvärdigt sätt med de europeiska länderna. I övriga Europa har man ju haft en expanderande utveckling inom turistnäringen, och det har visat sig att när man i vissa länder har sänkt momsen, har man fått en ökad försäljning.

Här har det visat sig att höjningen av momsen inom turistnäringen under föregående år har gett upphov till en minskning av omsättningen med minst 13 %. Detta kan man klart utläsa. Det är rätt märkligt att statsrådet säger att de tre forskarna från Göteborg skulle begå mannamån och att han säger att det är fråga om ett beställningsverk. Man kan väl inte ifrågasätta deras objektivitet. De har gjort en korrekt utredning. Sedan kanske det är nödvändigt att ytterligare belysa den. Men även statsrådet måste väl acceptera att det har förekommit en omsättningsminskning?

Anf. 172 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag vill inte ifrågasätta dessa forskares integritet. Jag konstaterar bara som ett faktum att man vid jämförelsen av hotell- och restaurangbranschen i Sverige med motsvarande branscher i grannländerna i Norden som jämförelsebas endast har valt hotelldelen, som svarar för 15 % av den samlade branschen. Jag tycker att det räcker för att konstatera att det är ett mycket skakigt underlag som man då drar slutsatser av.

Jag konstaterar också att själva rapporten är ganska återhållsam i sina slutsatser, samtidigt som den har försetts med en inledning eller sammanfattning som är betydligt mer tendentiös och ensidig. Jag vet inte om det är någon annan som har skrivit den, men jag konstaterar att det är stor skillnad i tonläget.

Jag har ändå inte riktigt fått klart för mig om förslaget från högeralliansen, att momsen skall sänkas över hela linjen till en lägre skattesats, gäller. Eller skall man differentiera momsen på det sätt som jag uppfattat att Karl-Gösta Svenson föreslog i frågan? Bådadera kan ju inte vara riktigt. Antingen har man en enhetlig moms eller också differentierar man momsen.

Anf. 173 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Det har man inte. I de länder som vi konkurrerar med i Europa finns differentierade mervärdeskatter. Då måste vi anpassa oss i förhållande till dem. Men det är också nödvändigt att sänka momsen generellt för att få till stånd en anpassning till Europa på hela området när vi blir medlemmar i EG och gränserna öppnas. Det är en självklarhet.

Jag förstår inte alls resonemanget från statsrådets sida. Här visar det sig att momshöjningen har åstadkommit förlorade marknadsandelar för turistnäringen i Sverige. Vi har fått en med minst 13 % minskad omsättning – det är klart. I mars månad i år är omsättningsminskningen 28 % jämfört med mars månad förra året. Då måste man ta itu med problemen. Då finns det bara ett sätt, och det är att sänka moms nivån avseende hotell- och restaurangbranschen samt resor.

Anf. 174 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag betvivlar inte att Karl-Gösta Svenson är en utomordentlig auktoritet när det gäller de problem vi kan se i turistbranschen. Men jag vill ändå för säkerhets skull stödja mig på några andra auktoriteter.

Jag har här en artikel som bygger på en intervju med "den okände krogkungen i Stockholm", som han kallas. Där står det: "Momshöjningen i all ära, men när Ingemar Park skall peka ut en orsak till krogkrisen hamnar dyra ombyggnader i topp. Under en tid rev var och varannan krog ut inredningen och ersatte den med ny. När räntorna höjs och möblemangen skall betalas går det inte sällan åt skogen." Sedan exemplifierar han det med särskilda konkreta fall.

Jag skulle inte föra fram de argumenten själv, och jag skulle naturligtvis inte ha någon trovärdighet om det bara var jag som stod för de synpunkterna. Men det här är en person som är verksam i branschen och som är mycket framgångsrik. Kanske skall också hans ord tillmätas någon betydelse.

Anf. 175 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag vidhåller att branschen har fått en volymminskning, en försäljningsminskning i förhållande till tidigare, efter momshöjningen inom hotell- och restaurangbranschen. Den kommer att förstärkas när vi nu får en mervärdeskatt även på resor. Jag vill återropa turistprofessorn i Östersund, Bengt Sahlberg, som har sagt att Jämtlands län har fått en volymminskning

på 25 % i år, i huvudsak beroende på denna momshöjning. Han är också en auktoritet.

I SIND-rapporten säger man att 8 000 arbetstillfällen har gått förlorade. I rapporten från Göteborg säger man att 6 000 har blivit arbetslösa på grund av momshöjningen. De siffrorna kommer att stiga ytterligare med tanke på den utveckling som vi kan förvänta på det här området.

Jag var själv på Gotland i somras – samtidigt som Erik Åsbrink var där och hade ekonomiskt seminarium. Jag konstaterade vid intervjuer med företagare inom hotell- och restaurangbranschen att de hade märkt nedgången beroende på momshöjningen.

Anf. 176 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Först vill jag bara kort kommentera påståendet att vi skulle tvingas till en sänkning och differentiering till följd av förhållandena inom EG. Så är det inte. Det är riktigt att man inom EG diskuterar de här frågorna – det är möjligt att man kommer att besluta om riktlinjer som skall gälla för medlemsländerna, men där är vi ännu inte. Det kan bli aktuellt tidigast 1995, när Sverige skulle kunna bli medlem i EG. Då tidigast, men inte ens då säkert, kan det bli aktuellt att anpassa oss till de regler som EG dock ännu inte har bestämt sig för men kan komma att bestämma sig för i framtiden.

Om vi skall vara allvarliga är det alldeles för enkelt att hänföra tillfälliga problem i hotell- och restaurangbranschen till skatteomläggningen. Det är klart att den kan ha spelat en roll, men jag hävdar bestämt att det också finns andra faktorer som spelar en roll, och dit hör naturligtvis den lågkonjunktur som vi för närvarande märker även i en lång rad andra branscher. Men den är också rimligtvis övergående. Man kan inte dra permanenta slutsatser om vårt skattesystem av att vi har lågkonjunktur.

Anf. 177 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag delar i sak statsrådets uppfattning när det gäller Sveriges förhållande till EG. Det jag hävdar är att vi av konkurrensskäl blir tvingade att sänka momsniån. Det är inte fråga om EG-reglerna. Vi blir tvingade till detta av konkurrensskäl, eftersom momsniåerna i alla länder i Europa är lägre än de vi har. Om nivåerna är lägre förlorar Sverige marknadsandelar. Vi kan se detta av att underskottet i resevalutabalansen har ökat med ungefär 4 miljarder kronor 1990, och den är i stigande under kommande år. Det är effekten av denna skattepolitik, Erik Åsbrink, och det anser jag att vi måste ändra på.

Delar inte Erik Åsbrink min uppfattning att det internationellt finns exempel på att man sänkt mervärdeskatten och fått ökade försäljningsvolymmer inom turistnäringen?

Anf. 178 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag är helt på det klara med att Sverige måste ta allt större internationella hänsyn när det gäller bl.a. skattepolitiken, och det präglar också den skattereform som vi nyligen har genomfört. Jag har sagt detta många gånger, och jag kan gärna upprepa det på nytt här i kammaren.

Det är inte så att vi nu befinner oss i en situation där vi är tvungna att snabbt göra några förändringar inom skattesystemet på grund av vad som sker inom EG. Vi har inte en sådan akut situation i Sverige, utan vi kan i lugn och ro analysera dessa frågor och därefter fatta de erforderliga besluten. Dit hör inte bara att bestämma sig för en mängd skattesänkningar, vilka Karl-Gösta Svenson och hans partivänner gärna talar om, utan också för hur man skall finansiera dessa skattesänkningar. Det får vi i allmänhet veta mycket mindre om.

Att upprätthålla en stark konkurrens gentemot andra europeiska länder kräver också att vi har fortsatt balans i våra statsfinanser. Annars kommer det att gå åt pipan med konkurrenskraft, inflation och våra utrikesbetalningar.

Anf. 179 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Statsrådet Åsbrink säger att vi i lugn och ro kan avvakta och analysera effekterna. Men under tiden som vi gör detta försvinner en mängd arbetstillfällen och tusentals människor kommer att bli arbetslösa på grund av nedgången i vår turistnäring.

I många sysselsättningssvaga orter runt om i Sverige kommer arbetstillfällena att försvinna, och en mängd företag kommer att gå i konkurs. Det framgår av en rapport från Handelshögskolan att antalet konkursér inom branschen steg rätt avsevärt redan under år 1990. Är inte statsrådet orolig för en sådan utveckling, dvs. att ytterligare människor blir arbetslösa och att företag kommer att slås ut?

Anf. 180 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag är i min dagliga verksamhet till stor del sysselsatt med att arbeta med sådana problem som vi här talar om. Vi har en lågkonjunktur i landet, något som utan tvivel får en del negativa effekter. Det gäller inte bara i den här branschen, utan också i många andra. Det innebär problem för sysselsättningen, vilket i sin tur betyder att företag får svårt att vidmakthålla sin verksamhet i full skala.

Det är sådana problem vi arbetar med att lösa. Det kan inte ske genom att vi går in och pillar med enskildheter i skattesystemet, utan det måste framför allt ske genom att vi i stort bedriver en ekonomisk politik som förmår att upprätthålla och stärka konkurrenskraften och där vi också är beredda att hålla uppe sysselsättningen genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder och en rad andra åtgärder, inkl. regionalpolitiska insatser, om det ändå blir problem. Det är detta regeringen gör.

Man löser inga problem med ekonomin och sysselsättningen i stort genom att pillar i skattesystemet.

Anf. 181 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Det var ett märkligt svar från biträdande finansministern. Han föredrar tydligen i det här fallet bidra fastän allt talar för att momshöjningen inom hotell- och restaurangbranschen har bidragit till volymminskningar och arbetslöshet och kommer att bidra till ökad arbetslöshet. Moms-

höjningen har bidragit till att underskottet i resevalutabalansen har ökat, och det har inte någonting alls med konjunkturnedgången att göra.

Vi kan se att underskottet i resevalutabalansen ökat med ungefär 4 miljarder kronor under 1990. De pengarna hade i mycket större utsträckning kunnat stanna kvar i landet om inte momshöjningen hade blivit av. Likväl nonchalerar statsrådet Åsbrink skattehöjningen och vill inte acceptera att den på något vis har påverkat utvecklingen. Det är egentligen rätt märkligt att statsrådet säger att vi får lösa dessa problem med nya bidrag, höjda skatter och, i gammal känd "sossestil", ännu fler bidrag.

Anf. 182 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det har fattats beslut om en skattereform, och det har genomförts en skattereform i detta land. Den har bekämpats och bekämpas fortfarande av moderaterna, men den är nu ett faktum. Det vore klokt, och detta har jag sagt också till företrädare för turistbranschen, om man nu accepterar de beslut som i demokratisk ordning har fattats av en majoritet i Sveriges riksdag, att man inrättar sig efter detta, gör det bästa möjliga av situationen och ser framåt, och inte tittar bakåt i backspegeln.

Om detta oavbrutna tal om hur illa och svårt det är i turistbranschen fortsätter, är jag allvarligt oroad för att det får mycket negativa effekter för branschen. Jag har hört många företrädare för turistbranschen säga ifrån: Nu får det vara slut på gnället, nu måste vi se framåt och arbeta för att utveckla branschen. Jag är övertygad om att det är möjligt att göra detta.

Om man ständigt skall förse branschen med klagan, verop och gråt över beslut som har fattats i det förgångna, blir jag mer bekymrad för branschen. Nu har jag ändå förhoppningar om att det skall kunna rätta till sig även på detta område.

Anf. 183 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Det är den socialdemokratiska högskattepolitiken som lett till den dåliga utveckling med den negativa tillväxt vi i dag har i landet. Det beror i huvudsak på det höga skattetrycket.

Skatteomläggningen har tyvärr inte bidragit till ett sänkt skattetryck, utan den har i stället inneburit att regeringspartiet har höjt mervärdeskatten för turistnäringen och lagt på ytterligare moms på resor, något som lett till att denna näring har fått allvarliga problem.

Detta kommer att leda till, vilket jag tidigare sade, en ökande arbetslöshet, ett ökat antal konkurser och att sysselsättningssvaga orter kommer att drabbas allvarligt, allt detta beroende på ett felaktigt beslut. Man måste då revidera sin inställning, och det har inte med det stora skattebeslutet att göra. Om man ser att man kanske har gjort fel måste man göra en förändring.

Anf. 184 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag skall avslutningsvis nöja mig med att konstatera att skattetrycket, såsom vi brukar mäta det, totala skatter mätt som andel av bruttonationalprodukten, nu beräknas sjunka med drygt 2 procentenheter mellan 1991 och 1992.

Jag är nog mera försiktig än Karl-Gösta Svenson när det gäller att kamma hem de välsignelsebringande effekterna av detta. Jag är inte säker på att de kommer så dramatiskt och våldsamt som moderaterna brukar hävda när de talar om skattesänkningars välsignelser. Jag konstaterar ändå att detta kommer att inträffa, och jag tror att vi går mot en ljusning i svensk ekonomi.

Det ser bra ut på många sätt och vis när vi ser framåt. Jag tror kanske inte att det främst beror på att skattetrycket sänks, utan det beror på andra faktorer. Jag kan ändå konstatera att detta innebär en sänkning av det totala skattetrycket.

Anf. 185 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Där har vi olika uppfattning. Jag anser att skattetrycket fortfarande är lika högt som tidigare. Vi har sett effekterna av det höga skattetrycket, vilket jag nämnde, genom en kontinuerligt minskad ekonomisk tillväxt i vårt land. Detta är i huvudsak beroende på det höga skattetrycket.

Jag beklagar att statsrådet inte på något sätt vill gå moderata samlingspartiet och mig till mötes genom att se till att turistbranschen genom sänkta skatter får möjligheter att konkurrera på den europeiska marknaden på något så när lika villkor.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1990/91:176 och 179 till konstitutionsutskottet

Skrivelse
1990/91:163 till utrikesutskottet

27 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositionerna
1990/91:150 Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret
1991/92, m.m. (kompletteringsproposition)
1990/91:175 Vissa folkhälsofrågor

Finansutskottets betänkande
1990/91:FiU24 Återbetalning av tillfälligt sparande m.m.

Skatteutskottets betänkande
1990/91:SkU22 Alkoholskattefrågor

Kulturutskottets betänkanden

- 1990/91:KrU20 Allmän kulturverksamhet m.m.
- 1990/91:KrU21 Ersättningar och bidrag till konstnärer
- 1990/91:KrU22 Teater, dans och musik
- 1990/91:KrU23 Bibliotek, bildkonst och konsthantverk
- 1990/91:KrU24 Arkiv
- 1990/91:KrU25 Kulturmiljövård, museer och utställningar
- 1990/91:KrU26 Forskning
- 1990/91:KrU27 Lokalförsörjning m.m. för kulturändamål
- 1990/91:KrU28 Arkivet för ljud och bild

Jordbruksutskottets betänkande

- 1990/91:JoU21 Lag om vissa dryckesförpackningar

Bostadsutskottets betänkanden

- 1990/91:BoU13 Ny bostadsrättslag
- 1990/91:BoU14 Anslag till länsstyrelserna m.m.

28 § Kammaren åtskildes kl. 19.23.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen
kl. 16.41 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 23 april

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på fråga 1990/91:494 om en nationalpark vid Färnebofjärden Miljöminister Birgitta Dahl (s) Håkan Holmberg (fp)	1
3 § Svar på fråga 1990/91:522 om slutförvar av kärnavfall på gränsen mellan Vårgårda och Borås	2
Miljöminister Birgitta Dahl (s) Marianne Samuelsson (mp)	
4 § Svar på fråga 1990/91:529 om miljö kvalitetsnormen	4
Miljöminister Birgitta Dahl (s) Åsa Domeij (mp)	
5 § Svar på fråga 1990/91:530 om kommunala nämnder för miljöfrå- gor	8
Miljöminister Birgitta Dahl (s) Åsa Domeij (mp)	
6 § Svar på fråga 1990/91:532 om ett EES-avtal och miljöpolitiken .	12
Miljöminister Birgitta Dahl (s) Per Gahrton (mp)	
7 § Svar på fråga 1990/91:555 om utsläppen från Tjernobyl	15
Miljöminister Birgitta Dahl (s) Eva Goës (mp)	
8 § Svar på fråga 1990/91:539 om kustbevakningen i Stockholms skärgård	17
Försvarsminister Roine Carlsson (s) Pär Granstedt (c)	
9 § Svar på fråga 1990/91:496 om nya bestämmelser om lån till grupp- bostäder	18
Bostadsminister Ulf Lönnqvist (s) Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)	
10 § Svar på fråga 1990/91:542 om åtgärder mot demokratiskt oaccep- tabla metoder	21
Civilminister Bengt K Å Johansson (s) Sten Andersson i Malmö (m)	
11 § Svar på fråga 1990/91:552 om lokalisering till Norrland av en ny TV-station	22
Utbildningsminister Bengt Göransson (s) Iris Mårtensson (s)	
12 § Svar på fråga 1990/91:510 om möjligheten för estniska ungdoms- körer att besöka Sverige	24
Statsrådet Maj-Lis Lööv (s) Barbro Sandberg (fp)	

13 § Svar på frågorna 1990/91:516 och 524 om kurdiska flyktingar i Sverige	26
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)	
Berith Eriksson (v)	
Maria Leissner (fp)	
14 § Svar på fråga 1990/91:525 om irakiska kurder och flyktingkvoten	29
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)	
Maria Leissner (fp)	
15 § Svar på fråga 1990/91:526 om bestämmelserna om visering för östeuropeiska medborgare	30
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)	
Maria Leissner (fp)	
16 § Svar på fråga 1990/91:546 om motiven för avslag på vissa asylansökningar	33
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)	
Ragnhild Pohanka (mp)	
17 § Svar på fråga 1990/91:553 om förbud i utlänningslagen om förvar av barn	34
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)	
Gudrun Schyman (v)	
18 § Svar på fråga 1990/91:554 om yttrandefriheten vid ett svenskt EG-medlemskap.	37
Justitieminister Laila Freivalds (s)	
Hans Leghammar (mp)	
Ajournering	39
Återupptagna förhandlingar	39
19 § Svar på fråga 1990/91:520 om ny förarutbildning	39
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)	
Görel Bohlin (m)	
20 § Svar på fråga 1990/91:527 om administrationen av transportstödet till Gotland.	41
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)	
Ingrid Hasselström Nyvall (fp)	
21 § Svar på frågorna 1990/91:541 och 545 om persontrafiken på inlandsbanan	43
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)	
Hugo Bergdahl (fp)	
Ulla Orring (fp)	
22 § Svar på fråga 1990/91:556 om domänverkets utförsäljning av mark.	52
Industriminister Rune Molin (s)	
Åsa Domeij (mp)	
23 § Svar på fråga 1990/91:497 om statliga lån till kommuner med dålig ekonomi.	53
Finansminister Allan Larsson (s)	
Sten Andersson i Malmö (m)	

Prot. 1990/91:100
23 april 1991

24 § Svar på fråga 1990/91:514 om mervärdeskatteredovisningen . . .	55
Statsrådet Erik Åsbrink (s)	
Wiggo Komstedt (m)	
25 § Svar på fråga 1990/91:548 om hotell- och restaurangmomsen m.m.	58
Statsrådet Erik Åsbrink (s)	
Karl-Gösta Svenson (m)	
26 § Hänvisning av ärenden till utskott	64
27 § Bordläggning	64